

OTOČKI VJESNIK

GODINA XII
BROJ 80
SIJEČANJ 1990.
CIJENA 5 dinara

LIST SSRN OPĆINE CRES — LOŠINJ

VRANSKO JEZERO:

NEMA MJESTA PANICI

str. 2.

POSILIJE »NAJLUĐE NOĆI«

Suvremeno i moderno nije isto

Izišli smo iz prošlog desetljeća. Evo nas u 1990. g. Kao što i priliči životu, na razno-različite načine, dakle pluralno, otpratili smo prošlu – staru, kako bismo mogli dočekati spremni ovu novu godinu. U novu godinu (i u posljednje desetljeće ovog stoljeća pretpostavljamo) ulazimo sa mnogo toga novog. Novi dinar (i to konvertibilni!), nove kamate, nove (nadajmo se manje visoke) cijene, novi ljudi (izbori, izbori...), nove partije, novi (izvanredni, čak) kongresi, a čak će biti i mnoge novine nove (sasvim sukladno svom imenu). Nada(j)mo se da će i »Otočki« biti novi, bolji, kvalitetniji i poželjniji. Nadamo se i – obećajmo!

Neki prijatelji rekoše da su staro, prošlo desetljeće već gotovo zaboravili. Zapravo, da su se tek sada razbudili. Oprezno ih valja upozoriti da odista odgurnu prošlo desetljeće kao novogodišnju odjeću koja još vonja po sveopćoj krizi, alkoholu i dimu, ali i da budnost koriste kao rasol poslije »najluđe noći«. Valja uvažiti istinu da niti jedna euforija ne može pomoći protiv viševrskih opsjena i demagogija, već samo razborito sagledavanje toka vremena kojeg živimo. Ideali su i tako već prisutni u nama pojedincima. A budući da je svaki pojedinac konkretna jedinka, tada je izlišno uvjeravanje i nametanje apstraktnih postavki odozgo. Obzirom da postoji mnoštvo različitih (pluralnih) jedinki, logično je da se mnoštvu omogućiti ispoljavanje vlastitosti, kako bi se sintetički duh zajedništva prirodno uspostavio počev od konkretnih ljudi (jediničnog čovjeka i njegove jedinične sreće). Izgleda – po svemu – da je u osamdesetim godinama ostavljena ideologija po kojoj sreću čovjeku donosi jedna partija, jedan za-u-vijek zadani sistem i jednom za-u-vijek definirani način egzistencije. Pluralizam u politici i kod nas jest suvremenost, ali nas plaši da ne postane moda. Moda i suvremenost nisu isto. Suvremeni pluralizam je logičnost života u konkretnom vremenu, a moderni pluralizam to ne mora biti, jer najčešće nije logično i prirodno rješenje zajednice. Suvremeni pluralizam oslobađa čovjeka, a moderni pluralizam ga oblači u često već iznošenu i profaniranu odjeću. Još ako je odjeća suviše kričavo bojana nacionalnim bojama... Čuvajmo se mode koja je već prošla – čovjek koji se obnavlja već iznošenom modom je ili glup ili slijep. Bit će još jasniji ako citiram rečenicu iz knjige »Sonde« cijenjenog Andreja Vida Mihičića, našeg otočanina koji u Zagrebu živi svoj je deseto desetljeće:

»Moderno bi moralo biti ono što je bolje od dobrog, sadržajnije i dublje, a ne ono što obnovi slijede.«

S ovim završavamo, kako bismo mogli konačno prionuti poslu koji ova naša otočka novina traži...

Urednik

Na osunčanim pješčanim ulicama Suska, unatoč najdubljem mrtvilu koje nudi otočka zima, nije potpuna bezivotnost. Svojim ustreptalim dječjim dinamičkom i cvrkutanjem svakom razumljive radosti, maleni Suijanci obogaćuju podnevni sjaj jednog od najpitoresnijih otoka Jadrana. Kad je već ionako sunce prestalo milovati poznate vinograde Suska, neka svojim zrakama bar udahnuje bogatstvo zdravog života ovim mališanima što hitaju u budućnost...

(I. K. – snimio: Z. Tukša)

Putopisci kažu da su sve rive na svijetu slične – dodajmo, točno toliko koliko su različite. Posvuda su boravište ljudi, više se koriste za odmor, osunčavanje i susretanje, nego kao užurbano prolazište. To posebno vrijedi za Mediteran, a još više za otoke. I za Cres. Dok boćarica ustakljuje barku koje kao perla obrubujuju cresku rivu, građani – mladi i stari svijet našeg prekrasnog gradića, gotovo svakodnevno pretresaju što je bilo, što je trebalo biti, što jest i što će (bi trebalo) biti...

(I. K. – D. Škvorc)

SANITARCI VISOKO LETE

str. 7.

IZ SD UDICA:

DA BI ULOVIO – UZGOJI

str. 11.

RAZGOVOR S IVOM
JUREKOVIĆEM

Hrabrost znači samoodgovornost

str. 4. i 5.

ŠTO SE TO DEŠAVA S VRANSKIM JEZEROM

NEMA MJESTA PANICI

– Zašto je razina jezera niska? Prijeti li opasnost da uskoro budemo žedni? Glasine i priče bez osnova! Nivo jezera ovisi o padavinama. Strogo se kontrolira količina i kvalitet vode iz Vranskog jezera.

U vrijeme raznih velikih teškoća i problema, kad mnogo nemogućeg postaje moguće, jedna od čestih tema razgovora i »povjerljivih« podataka bila je razina Vranskog jezera na Cresu. Pitanja o tome, kao i o kvaliteti vode, postavljali su i delegati Skupštine općine Cres – Lošinj, jer je svima nedvojbeno jasno koliki je značaj Vranskog jezera za naše otoke. Bio je to razlog za razgovor s rukovodiocem Vodovoda i kanalizacije »Elektro-vode« Cres, Linom Sinčićem.

Lino, svašta se priča. Ima li istine u glasinama da Vransko jezero curi?

Pa, ima. Što više, to su nedavno potvrdila hidrogeološka istraživanja što ih upravo privodi kraju INA-projekt iz Zagreba. U prvoj fazi ispitivanja utvrđivali su područje s kojeg se oborinske vode slijevaju u jezero, a u drugoj fazi su proučavali odlive. U siječnju očekujemo završetak elaborata, pa onda možemo izći s konkretnim podacima. Što se spomenutog odliva tiče, on za nas nije novost. To je kontinuirani odliv u more u uvali Vrutek između Martinšćice i Lubenica.

All, zar vi niste čuli priče o poremećajima nastalim nedavnom izgradnjom crpne stanice?

Da, čuo sam, čuo. Ja još jednom kažem, da smo mi uvjereni da za takve priče nema osnove. Strpite se još malo pa ćemo vam prezentirati kompletne rezultate spomenutog istraživanja INA – projekta koje je naručio i investirao SIZ za vodoprivredu iz Rijeke, i potvrditi ispravnost našeg uvjerenja.

Pa zašto je onda razina jezera tako niska?

Nivo jezera direktno ovisi o padavinama. Od 1978. godine vršimo kontinuirana mjerenja pod nadzorom Hidrometeorološkog zavoda SR Hrvatske što garantira potpunu točnost svih potrebnih parametara. Brojnim podacima višegodišnjih mjerenja može se konkretno pokazati da se voda jezera akumulira isključivo iz sliva oborinskih voda, a posljednjih je godina, od 1986. nadalje, količina oborina bila znatno ispod prosjeka, što se moralo odraziti na očekivanom padu nivoa jezera, koji je jedan od najnižih zabilježenih u povijesti jezera.

Za one koji duže pamte, navesti ću da je minimalan nivo jezera registriran 1929. godine, a u posljednje vrijeme nivo je bio vrlo nizak 1978. i 1983. godine. Već slijedeće, 1984. godine palo je ukupno 1495 mm oborina zbog čega je jezero naraslo za 131 cm. Naredne 1985. godine su oborine iznosile samo 1000 mm (a kasnije još manje), što nije bilo dovoljno za podizanje nivoa, nego je rezultiralo padanjem razine jezera. U ovoj 1989. godini do 20. prosinca palo je ukupno samo 739,9 cm oborina, pa je vodostaj pao za još 115 cm. Radi usporedjenja kažemo da je na pr. 1983. god. bilo samo 747,7 mm oborina što je dovelo do pada nivoa za 140 cm. Dakle, po nama se ne dešava ništa neobično.

Znači li to da nema mjesta panici?

Točno. No, pogrešno bi bilo zaključiti da je riječ samo o tome. U pitanju je vrlo složen proces. Za mnoge je skoro nevjerojatan podatak kojim ilustriramo odnos faktora koji utječu na razinu jezera. Kad se ljeti vodostaj spusti za 1 cm, onda od tog iznosa čak 5 mm, dakle polovica nastaje zbog isparavanja jezera (velika površina, visoka temperatura okoline: zraka i tla, konstantno strujanje vjetra smanjuje zasićenost vlagom i ubrzava isparavanje itd), a druga polovina preostalih 5 mm otpada na oticanje vode jezera u more i na pumpanje za potrošnju.

Postoji li kontrola kvalitete vode u jezeru?

To je naša zakonska obaveza. Tehnologija je toliko napredovala da je u slučaju potrebe moguće poduzeti odgovarajuće mjere i sačuvati na daleko poznatu kvalitetu pitke vode Vranskog jezera. U našem dobro opremljenom laboratoriju vršimo internu kontrolu vode i u jezeru i u vodovodnoj mreži. Neovisno o našim kontrolama, periodično kvalitetu vode kontrolira i Zavod za zaštitu voda iz Rijeke. Mimo toga, u toku je posebno ispitivanje što ga vrši Institut »Ruder Bošković«, a koje traje godinu dana. Ono se sastoji od četiri faze. Završeno je ljetno i jesensko ispitivanje, a ovih dana završava i faza zimskog ispitivanja kvalitete vode i kompletne biologije vode, dakle kemijsko-bakteriološka analiza vode, zdravstveno stanje riba itd. Kad se u proljeće obavi posljednje ispitivanje, vrlo rado ćemo se javiti s kompletnim rezultatima i komentarom istih.

Ovim obećanjem završili smo razgovor s Linom Sinčićem, uvjereni da Vransko jezero zaista neće zadavati probleme.

Josip LULIĆ

SNIMIO: D. ŠKVORC

URBANE ASPIRACIJE MLADIH STANOVNIKA MALOG LOŠINJA

KAKAV CENTAR GRADA

Urbanistički institut SR Hrvatske – Zagreb za potrebe Provedbenog urbanističkog plana Centar Mali Lošinj, izvršio je anketiranje stanovništva u centru Malog Lošinja, a u isto vrijeme učenici su pisali svoje radove – eseje, na temu kakav bi izgled svog grada željeli. Iz brojnih eseja, na temelju niza izjava, ocjena i stavova dominira nekoliko osnovnih određenja. Ovaj elaborat je rađen timski, a glavni koordinator bio je dr. Ivan Rogić.

Središte je srce naselja. Ovo određenje implicira da je središte više od zbroja pojedinačnih aktivnosti, mjesto gdje se može odčitati životni ritam grada. Prema anketiranim, ono se mora posebno urediti, da se razlikuje od ostalih dijelova grada. Ono mora biti mjesto najveće koncentracije određenih, prvenstveno tercijarnih (uslužnih) sadržaja.

More je organski element središta. Centar Malog Lošinja i ne može biti drugdje osim na moru. To znači da i na morsknoj površini treba planirati niz sadržaja i aktivnosti karakterističnih za centar, posebno u ljetnoj sezoni. Anketirani posebno ističu pomorski prijevoz od obale do obale, kao i dio javnog gradskog prijevoza, te specifično ugostiteljstvo na brodovima koji bi bili vezani uz obje obale (Maršala Tita i JNA). Zacijelo bi se pojavili i drugi prijedlozi kad bi ovi, spomenuti, zadobili investitore.

Longitudinalni (uzdužni) karakter središta. U većem broju eseja prisutna je svijest da je cijeli obalni potez naselja, zapravo, centralni prostor. Centralnu dinamiku na Obali Maršala Tita treba proširiti na cijeli obalni potez te zbog toga hitno završiti izgrađivanje obale zapadno od »stare milicije«, te rekonstruirati veće dijelove Obale JNA.

Središte kao »dnevni boravak« građana. Centar grada treba oblikovati tako da bude mjesto gdje će se moći, bez većih ograničenja, reproducirati socijalne kontakte. Dominiraju zahtjevi da središnji prostor bude trajno raspoloživ, za ključne potrebe koje se u središnjem prostoru zadovoljavaju.

Središte je element turističke legitimacije naselja. Anketirani su mišljenja da oblikovanje i uređenje središta mora biti povezano i s događajima, aspiracijama i korisnicima koji dominiraju u turističkoj sezoni, ali isto tako i u zimskom periodu.

Prikaz analize napisa srednjoškolske omladine i đaka viših razreda osnovne škole u Malom Lošinj, a koje je kao elaborat pripremio urbanistički institut Hrvatske za potrebe izrade PUP-a centar

Zadovoljavanje potreba posebnih grupa. Dominiraju zahtjevi, što je i razumljivo, da se više respektiraju potrebe omladine, mladih općenito. Navode se potrebe za domom omladine, nekoliko omladinskih klubova, te za stvaranjem specifičnih kulturnih institucija, te kvalitetnijom uslugom, posebno za otvaranje kvalitetnih trgovina.

Tercijarizacija. Dominiraju zahtjevi da se u središtu izgradi primjerena robna kuća u kojoj će građani moći zadovoljavati niz potreba koje sada zadovoljavaju po većim središtima u regiji ili u Hrvatskoj, ili, pak, u inozemstvu. S robnom kućom povezuje se i razvoj brojnih, specijaliziranih, trgovina koje će biti posebno osjetljive na aspiracije mladih, te što nije zanemarivo, turista.

Maritimizacija. Nužno bi bilo odlučnije koristiti more kao prostor tercijarnih djelatnosti. Predlažu korištenje specijalnih brodova-restorana, brodova-trgovina, brodova-kulturnih mjesta, posebno u ljetnoj sezoni kada su vremenski uvjeti bolji i kada je koncentracija ljudi u Malom Lošinj takova da dopušta racionalno korištenje takovih prijedloga.

Obnova kulturnih institucija. Osim što ističu potrebu institucija za mlade, ističu i globalnu aspiraciju da u razvoju Malog Lošinja bude izrazitije prisutna pomorska tradicija, kojoj, najzad, Mali Lošinj i duguje svoje najbolje razvojne trenutke, i zahtjev da se u najstrožem centru oblikuje pomorski muzej.

Potiskivanje dosadašnjih »divljih« sadržaja. Veći broj misli da je potrebno ukloniti neuredne i neukusno uređene gostionice, trgovine, kioske, štandove suvenira, kao i uklanjanje »pasivnih« sadržaja administrativnog karaktera.

Središte je pješački prostor. Anketirani zahtijevaju da se pješačkim potrebama prilagodi javni režim njegova

korištenja a da bi »dnevni boravak« trebalo opremiti potrebom za komunikacijom i igrom. Automobile potisnuti iz središta grada jednako i promet i parkirališta.

Jačati pomorski prijevoz. Uz sugeriranje ozbiljnog korištenja pomorskog prijevoza u zaljevu, doživljavaju prisutnost vezova i plovila uz obalu kao znak da se zona središta grada prenosi i na more, ali uz uvjet da se obalni prostor koristi kao javni prostor, dakle bez isključivanja pojedinih dijelova za specifične potrebe posebnih korisnika ili radnih organizacija.

Komunalna čistoća, zelenilo, fasade, popločenje. Gotovo u svim esejima ističu da je održavanje komunalne čistoće ključni ekološki zahtjev. Više anketiranih ističe kako je more i morsko dno u luci onečišćeno, prvenstveno kanalizacijskim ispuštima i da je potrebno njegovo sustavno čišćenje. Ističe se potreba da se uzgaja više zelenila i to mediteransko zelenilo kao tradicionalni oblik pejzaža. Prijedlozi intervencija su različiti od prijedloga da se posebno projektiraju kante za smeće, klupe, stupovi ulične rasvjete i dr. Spominju se zahtjevi da se urede fasade kuća, da se u središte unese više »vedrine«, »svjetlosti« itd. Posebno se naglašava »pomorski ambijent«, »pomorski ambijent«. Gotovo u svim esejima se ističe potreba da središnji trg u centru, te glavni pješački potezi uz obalu budu popločeni i da se na taj način označi njihov položaj u gradskoj strukturi.

Vjerujemo da će odgovorni za realizaciju Provedbenog urbanističkog plana centra Malog Lošinja uvažiti neka od ovdje navedenih razmišljanja mladih, jer mladi su pisali iskreno o svom gradu u kojem žele živjeti ljepše i sretnije, te da im grad bude još atraktivniji nego što je sada.

Pripremio: Ž. Vlašić

SAMOSTALNI PRIVREDNICI OBLJEŽILI 20 GODINA OSNIVANJA SVOG UDRUŽENJA

Udruženje pravi partner

– Dolazi li novo vrijeme privatnog poduzetništva? Mala privreda privatnog sektora ima 356 radnji i oko 600 zaposlenih. Zanatstvo je na ovim, otočkim prostorima duga vjeka i postiglo je značajna dostignuća.

Predsjednik Udruženja, Ivan Lovrić upravo je primio zlatnu plaketu Privredne komore Rijeka

Još pred 20 godina s dosta neizvjesnosti, samostalni privrednici općine Cres-Lošinj osnovali su svoje udruženje, uvjereni da tako ujedineni mogu u specifičnim otočkim uvjetima zadovoljavati sve brojnije potrebe mještana, koji su upravo u to vrijeme praktički krenuli novim dugoročnijeg i sigurnijeg prosperiteta. Jubilarna 20. obljetnica osnivanja udruženja samostalnih privrednika općine Cres-Lošinj proslavljena je zaista svečano, zapaženo i raznovrsno.

Program obilježavanja jubileja počeo je otvaranjem prve izložbe obrtnika Cres i Lošinja i to u prostoru koji je u ovom trenutku bio najadekvatniji. Bila je to Obrtnička sala u Narodnom sveučilištu, koja je obnovljena vrijednim i spretnim rukama ovdašnjih obrtnika te struke (izvođač **Sulejman Mujagić** i **Željko Magazina** te ukrašena raznovrsnim izlošcima djelovala zaista veličanstveno. Izložbu je otvorio predsjednik Skupštine općine Cres-Lošinj dipl. ing. **Julijano Sokolić**. Naglasio je da su svakodnevne ljudske potrebe raznolike i višestruke, da osim elementarnog, zahtijevaju mnogo inovacijskog, odnosno marketinškog napora. O efikasnoj realizaciji marketinga male privrede ovisit će i zadovoljstvo svih otocana koji će vjerojatno moći ovdje, na svojim otocima utažiti mnoge potrebe. Podloga za optimizam je podatak da u maloj privredi privatnog sektora danas ima 356 radnji i cca 600 zaposlenih s tendencijom stalnog povećanja, što znači da je mala

privreda treće poduzeće po broju zaposlenih, a prvo po mogućnostima zadovoljavanja potreba radnih ljudi i građana ovih otoka.

Sudeći po knjizi utisaka posjetilaca prve izložbe takve vrste velika je šteta što je izložba bila otvorena samo dva dana, 15. i 16. 12. 1989. Bilo je dosta savjeta i prijedloga, što će uz stečena iskustva vjerojatno imati utjecaja na organizaciju slijedeće takve izložbe. Realno je očekivati da ona bude na većem prostoru (možda Sportska dvorana na Bočacu?) s još većim brojem izlagača, među kojima svoje mjesto trebaju naći i inovatori s ovog područja, a izložba bi mogla poprimiti još jednu osobinu: da bude makentiškog tipa, dakle da to bude i tržišna izložba s ponudom i prodajom, da bude primjer otvorene borbe za tržište. K tome, ne bi trebalo čekati opet jubilej, bilo bi bolje da to bude češće.

Dodajmo da je svečanom otvorenju izložbe svoj doprinos dala i plesna grupa Osnovne škole »Mario Martinolić« iz Malog Lošinja.

Slijedećeg je dana održana svečana sjednica Skupštine udruženja samostalnih privrednika Cres i Lošinja na kojoj se okupilo stotinjak članova i gostiju, među kojima su bili predsjednik Skupštine općine dipl. ing. **Julijano Sokolić**, i mnogi drugi. Prigodni referat je podnio predsjednik Udruženja **Ivan Lovrić**.

U svojem izlaganju Lovrić se osvrnuo na razvoj Cresko-lošinjске komunne te opisao ulogu udru-

ženja u tom razvoju, vrlo otvoreno govoreći o svim slabostima, kako samog Udruženja, tako i njegovih članova, te o poteškoćama u odnosima s društveno-političkim organima i organizacijama komune, a i društvom uopće. Naglasio je da su sada stečeni uvjeti da se sve te poteškoće otklone na opće zadovoljstvo i da je perspektiva samostalnog privredivanja mnogo bolja nego što je to bila u nedavnoj prošlosti. Opširniji je referatom spomenuo neka područja gdje treba u buduće djelovati još aktivnije na primjer organiziranije utjecati na školstvo radi opredjeljenja omladine za pojedine zanate, na socijalno-zdravstvenu zaštitu s ciljem veće povezanosti i bolje organiziranosti, te na mirovinsko osiguranje, jer je vrlo velik broj umirovljenika koji su živjeli i radili pod težim uvjetima od današnjih, a mirovina im je mala, često sa znatnim zakašnjenjem, a nije rijedak slučaj da moraju plaćati lijekove.

Na kraju je posebno naglasio činjenicu da do sada nije bilo sustavnog prikupljanja podataka niti istraživanja koja bi mogla prikazati razvoj zanatstva na našoj općini, iako je zanatstvo na ovim prostorima dugog vijeka i značajnih dostignuća.

Nakon referata, skup su pozdravili gosti. Predsjednik Izvršnog vijeća Skupštine općine Cres-Lošinj **Ante Prusac** čestitao je jubilej obilježen u divnom ambijentu Obrtničke sale i izložbe sa željom da rad bude još plodniji, jer je upravo u posljednje vrijeme uspostavljena prava suradnja.

Podpredsjednik Privredne komore Rijeka **Josip Stanković** je sa zadovoljstvom naglasio da je konačno krenulo s malom privredom i to ne samo deklarativno nego i faktično, pa je ona postala sastavni dio ukupnog privredivanja, sve više se radi o nadopunjavanju a ne »ratovanju«, tako da prestaju podjele na malu i veliku privredu, a ostaje samo dobra i loša. Čestitanje je završio predajom zlatne plakete Privredne komore Rijeka slavljeniku za vrijedan jubilej. Prof. **Tomislav Gospodnetić** je pozdravio skup u ulozu direktora Centra odgoja i obrazovanja »Veljko Vlahović« upoznavši prisutne sa zakonskim mogućnostima i postojanjem dobre volje za školovanje potrebnih zanatskih kadrova, te čestitao i u ime lokalnog amaterskog kazališta »Josip Antun Kraljić«, koje duguje zahvalnost za svoje uspjehe i tom udruženju, koje je pružanjem tražene pomoći potvrdilo historijsku vezu zanatlija i amaterskog glumišta. **Zoran Nikolić** tajnik regionalnog saveza udruženja zanatlija Rijeka, pozdravio je skup i čestitao jubilej uz želju da Udruženje postane pravi partner u općini, da privatnik i predstavnik društvenog sektora budu ravnopravni. U ime uprave društvenih prihoda općine **Romanita Berberović** je obećala bolju suradnju, bolje informiranje, uspješniji razvoj male privrede s novim kvalitetama. Na kraju je pročitan pozdravni telegram što ga je uputilo Udruženje zanatlija iz Pule.

Josip LULIĆ

Izložbeni eksponati u Obrtničkoj sali Narodnog sveučilišta

IZLOŽENA AKTIVNOST

Kako to obično biva, teret organiziranja i pripremanja prve izložbe obrtnika naše komunne podnijela je nekolicina najaktivnijih i najpoduzetnijih obrtnika. No, nije ih smetalo, da uz brojne čestitke i iskrena priznanja saslušaju i sve dobromamjerne savjete i primjedbe najčešće tipa ... trebalo je ... moglo je...

One koji su obećali sudjelovati na izložbi, a to nisu ostvarili, nećemo spominjati, ali zato oni, koji su uzeli učešće i izložili brojne eksponate, sigurno zaslužuju da ih posebno zabilježimo. Bili su to:

MALI LOŠINJ:

SAVO ČIRIĆ – postolar, ŽELJKO MAGAZIN – zidar, STJEPAN JERNEIĆ – limar, MIROSLAV MARKOVIĆ – staklar, DUŠKO BALJAK – mesar, »Foto RIO« – IGEA VOLARIĆ, VOJISLAV ČIKIĆ – kožar, DENIS KULJANIĆ – stolar, JOSIP KEZELE – urar, ABDIJA ABDULAZIS – slastičar, »Boutique Barbara« – VIŠNJA RITOC, MARIJA MRKAJIĆ – frizerski salon, »Atelier la folie« ROBERTO KERSULIĆ – pismoslikar, kućna radinost: ZLATA HORVATIĆ, SERGIO PERKIĆ, GIROLAMO LABRUCI, UGO MAVROVIĆ, DOBREVA RAMADAN i ANAMARIJA STOPAR, slikari MARIO GLAVAN i IVAN ĐANETO STUPARIĆ. SAMOSTALNI UGOSTITELJI su uredili zajednički eksponat, a pčelari su također nastupili zajedno, bogato izloživši svoju opremu i proizvode pod imenom Pčelarsko društvo »Kuš« Cres-Lošinj – Mali Lošinj.

VELI LOŠINJ:

»Art design shop« NENA NOSALJ-PERŠIĆ i NENAD LEVINGER – slikar. Poseban interes pobudili su eksponati Narodnog sveučilišta Mali Lošinj. Bili su to reprint uzorci prvih reklama lošinjских hotela, salona, pansiona, vila, zanatskih radnji i ostalih začetak ova djelatnosti. Svima njima, evo jedne dobre odmerene ocjene iz knjige utisaka: HVALE VRIJEDNO I ČEŠĆE SE PONOVILO!

NEKOLIKO PODATAKA IZ PROŠLOSTI

Prvi podaci o vrstama zanata i broju zanatlija na području Cres i Lošinja potječu iz 1858. godine. Tada je bila osobito razvijena brodogradnja (s oko 600 zaposlenih), a među zanimanjima su bili graditelji brodova; tesari, kalafanti, bušači, pilari, stolari, jarbolari, jedrari, konopari, kovači, ljevači, ukrasivači i dr. Malo kasnije, 1871. se javljaju i dva pekara, pa mlinari itd.

Iz novijih dana potječe Poslovni adresar iz 1954. godine napravljen za potrebe tadašnjeg kotara Cres-Lošinj koji je imao 12.741 stanovnika. Evidentirani su slijedeći samostalni obrtnici: brijači 4, brodograditelji 1, fotografi 3, frizerke 1, klesari 2, krojači i krojačice 8, limar 1, mesari 3, pekari 3, postolari 8, precizni mehaničar 1, stolari 3, urar 1, vlasuljar 1 i zidar 1. U adresaru su i zanatske radionice: štamparija, stolarija, graditelj (sve Mali Lošinj), OPZ Mali Lošinj s mehaničarskom, postolarskom i stolarskom radionicom, OPZ Cres s krojačkom za-

natskom radionicom, OPZ Nerezine s brijačkom, krojačkom, postolarskom i stolarskom zanatskom radionicom.

U Malom Lošinj u kojoj su malu privredu zastupali Josip Rizzi (predsjednik), Andrija Franković, Valentin Volaric, Federiko Hospodarc, Mirko Prčinlić i Ivan Grce, a službenik kotare je bio Stanko Kučić.

Nakon prestanka rada Zanatske komore kotara Cres-Lošinj na inicijativu samostalnih privrednika Cres i Lošinja osnovano je 21. 11. 1969. godine Udruženje samostalnih ugostitelja i prjevoznika. Osnivači su bili: **Jakov Zupanc** (predsjednik), **Albert Mance** (tajnik), **Silvio Vidović**, **Andrija Anelić**, **Savo Preradov**, **Josip Kezele**, **Dinko Lufčić**, **Andrija Franković**, **Nikola Murljačić**, **Ivica Piljek** i **Josip Vidas**.

Kroz proteklih 20 godina predsjednici Udruženja bili su: **Jakov Zupanc**, **Marijan Magazin**, **Dubravko Balenović**, **Josip Vidas**, **Sulejman Mujagić** i **Ivan Lovrić**.

POVELJE I PRIZNANJA

Udruženje samostalnih zanatlija, ugostitelja i prjevoznika na svojoj svečanoj sjednici u povodu 20-te obljetnice osnutka, dodijelio je društvena priznanja pravim osobama i zajednicama za višegodišnju plodnu suradnju, osnivanje Udruženja i aktivnost u njemu.

POVELJU Udruženja dobili su: **ALBERT MANCE**, **ŽELJKO MAGAZIN**, **SULEJMAN MUJAGIĆ**, **DUBRAVKO BALENOVIĆ** (svi iz Malog Lošinja), **MARIO TOIĆ** (Cres), **JOSIP VIDAS** (Veli Lošinj), **Privredna komora Rijeka** i **Savez udruženja samostalnih privrednika Riječke regije**.

PRIZNANJA Udruženja su dobili: Skupština općine Cres-Lošinj, Republički savez udruženja samostalnih privrednika Hrvatske – Zagreb, Općinsko sindikalno vijeće Cres-Lošinj – Mali Lošinj, Udruženje samostalnih privrednika Krk, Udruženje samostalnih privrednika Pula, IPG Štedno kreditna zadruga Rijeka, **IVICA BERTOVIĆ**, **PETAR OBRADOVIĆ**, **MIRKO GAGIĆ** i **DRAGO GERCEG** (svi iz Velog Lošinja), **SILVANO KRIVIČIĆ** (Valun), **MARIJA DUNKOVIĆ** (Cres), **ANDRIJA ANELIĆ**, **BERNARDA BETIĆ**, **DRAGOMIR JANKOVIĆ**, **IVAN JURASIĆ**, **JOSIP KEZELE**, **IVAN LOVRIĆ**, **DINKO LUFČIĆ**, **IVAN MARUŠIĆ**, **NIKOLA MURLJACIĆ**, **SILVIO VIDOVIĆ** i **JAKOV ZUPANC** (svi iz Malog Lošinja).

U ime Skupštine općine Priznanje je primio predsjednik ing. Julijano Sokolić

RAZGOVOR S POVODOM

Hrabrost znači samo-

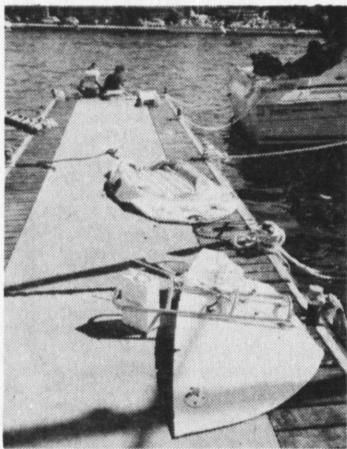
Ivo Jureković, direktor turizma Lošinjske plovidbe, je čovjek od akcije; poduzetnički orijentiran, te svakako s puno rezultata. Otočki je vjesnik obavio temeljitiji razgovor s njim – pored ostalog – i zbog skorog odlaska u mirovinu.

Za početak, duže Jurekoviću, recite nam rezultate poslovanja vašeg turističkog poduzeća u ovoj godini. Jeste li zadovoljni?

Ukoliko se uopće danas može govoriti o nekom zadovoljstvu, tada mogu izreći potpuno zadovoljstvo. Rezultati noćenja su gotovo isti kao prošle godine, a čak veći od prethodne, 1987. g. Sve se to postiglo uz iste kapacitete. Možda treba spomenuti da se nešto čudno dešava sa kampovima. Naime, kampovi pokazuju određeni trend smanjenja...

Kako to tumačiti?

Najvjerojatnije se radi o tome da su šatori i prikolice kampera sve veće, sve komfornije, a sa istim ili čak manjim brojem ljudi. Mjesta u kampovima se popune, ali broj ljudi je sve manji. Čak i uobičajeno mnogobrojni Talijani više ne dolaze sa, recimo, puno djece kao ranije...

LOPARI – NEREZINE

Kad već pričamo o kampovima, recite nam nešto više o Lopariju...

Da, Lopari zaslužuju da se o njima više toga kaže. Kapacitet ovog kampa je određen sa 500 ljudi u čvrstim objektima i još je toliki kapacitet za klasični kamperski smještaj. Treba spomenuti da su vlasnici čvrstih objekata razna poduzeća koji apartmane u njima sami popunjavaju koristeći ih za odmor svojih radnika. Oni plaćaju noćenja po ugovorenoj cijeni, a sa svom ostalom kompletnom uslugom i infrastrukturom posluju kao i gospodarimo mi. Svakako da je za ovakav oblik valoriziranja turističkih kapaciteta i prostora jako važno izgraditi veliko međusobno povjerenje i korektno poslovno partnerstvo. Tu smo u potpunosti uspješni...

Lopari, dakle, dokazuje da je već i do sada bilo primjenjivo objedinjeno poduzetništvo – još kad bi se i privatni kapital mogao uključiti u ovakve poslovne akcije, mogli bismo govoriti o potpunom anticipiranju svih sada aktualnih teza o poslovanju kombiniranog vlasništva. Zar ne?

Pa i do sada – a pogotovo sada – postojala je mogućnost ulaganja i privatnika u čvrste objekte – apartmane. S tim u vezi, treba naglasiti ne samo naše poslovne efekte ovakvih formi, već i određenu nemalu korist koju ima MZ Nerezine za rješavanje nekih svojih komunalnih problema. Treba reći i slijedeće – ništa slabiji rezultati nisu u odmarališnom dijelu kampa, od tzv. tržišnih kapaciteta. Može se samo govoriti o većoj garanciji.

Pa dobro, treba li onda očekivati proširenje kapaciteta Loparija?

Već više vremena unazad za ovu našu otočku novinu, imao sam namjeru razgovarati s Ivom Jurekovićem. Razloga za temeljit razgovor sa direktorom turističkog poduzeća Lošinjske plovidbe ima mnogo. To je čovjek koji je punih 40-tak godina u samom središtu gotovo svih važnijih zbivanja u području privrednog i društvenog života grada i općine. Čovjek je to od akcije, poduzetnički orijentiran, te svakako čovjek od rezultata. Uskoro će, kaže, u mirovinu. Bar službeno. No, ne može se oteti utisku da klasična forma umirovljenja za njega ne vrijedi. Bit će Jureković i dalje nemiran...

Premda se prema prostornom planu ne predviđa proširenje kampova niti odmarališnih kapaciteta, Lopari bi valjalo gledati izdvojeno. Naime, Lopari nije klasičan kamp, niti klasično odmaralište. U dogovoru smo s nekim partnerima da organiziramo prodaju tzv. vremenskih dionica sa 5, 10, pa sve do 30 godina korištenja. Radi se o tome da bi u to vrijeme vlasništvo objekata bilo ulagača, a poslije toga naše. Svakako da i zajednička ulaganja preostalih formi će i dalje biti korištena. Još bi se 1000 kreveta na ovaj način moglo izgraditi u Lopariju.

A da li su sve one tako često spominjane, manje više sistemske zapreke, razriješene da bi se ovi oblici suvremenog poduzetništva mogli primijeniti?

Prodaja vremenskih dionica je sadašnjim propisima potpuno jasno regulirana. Kad smo ono imali razgovore o stranom ulaganju na Koludarcu, tada je upravo raščišćen sadržaj pojma »time sheringa«.

Dobro, a može li se očekivati u slijedećoj godini veća investicijska aktivnost vašeg poduzeća u Lopariju – Nerezinama?

Očekujemo građevinsku dozvolu do sredine iduće godine. Ako bi to bilo tako, tada bismo već 1991. g. neke kapacitete imali u funkciji. Možda ćete se pitati zašto nam je do toga stalo. Evo, reći ću vam. Ispust u more kod Loparija je privremenog karaktera. Računajući s optimalnim kapacitetima, mi obavezno moramo trajnije i adekvatnije rješavati pitanje zaštite mora na području, recimo ta-

ko, Nerezinske rivijere. Potpuna zaštita obale riješit će se kad sprovedemo kolektore iz Loparija u Nerezine – s čime bismo potpuno riješili kanalizaciju i odvede samog mjesta. Očekujemo od općinskih službi da dobijemo podršku za ova rješenja, koja su usko povezana sa već spominjanim širenjem Loparija. Dakle, Lopari se može širiti (projekte imamo), ali paralelno s izgradnjom adekvatnih i nužnih sistema za ekološku zaštitu obale i mora. Nadležne općinske

službe dosta kasne, a radi se o zaista značajnim namjerama, kako za poslovanje Loparija, tako i za razrješene određene vitalnih razvojnih problema mjesta Nerezine.

AERODROM

Vaše je poduzeće interesantno skomponirano sa nekoliko različitih djelatnosti usko povezanih sa turizmom. Pored ugostiteljsko-turističke djelatnosti, gospodarite sa sportskim aerodromom, pa jednom od prvih marina s ove strane Jadrana, a također vodite brigu i o štampariji. Podimo sada redom. Kako funkcionira lošinjski aerodrom?

Ovaj naš aerodrom izgrađen je kao sportsko-turistički objekt. No, već od 1986. godine pojavio se interes za javni avio-saobraćaj, što nas je stavilo pred određene probleme. Veliki je skok potrebno napraviti da se od sportsko-turističkog napravi aerodrom za javni promet. Što se uspješnosti poslovanja tiče, sportsko-turistički dio funkcija našeg aerodroma sam sebe financijski uspijeva pokriti, a javni saobraćaj stvara određene poteškoće koje smo zajedno u dogovoru s »Jadrankom« do sada uspješno pokrivali. Svi su izgledi da ove godine ovaj, saobraćajni, program neće iskazati gubitke...

... Kakva je situacija sa tehničkim pretpostavkama da aerodrom u potpunosti može služiti u svrhu javnog saobraćaja?

Ovih se dana poduzimaju određeni koraci radi produženja piste na

1200 m kako bi na naš aerodrom mogli slijetati JAT-ovi avioni ATR 42. Time bi osnovne tehničke pretpostavke postojale za dobivanje stalne dozvole. Dakako da bi naš aerodrom trebao imati status sezonske zračne luke. Interes za funkcioniranje ovog našeg aerodroma postoji, posebno kod stranih partnera iz Austrije, Njemačke itd. Od opreme raspoložemo sa neophodnim rentgen uređajem, meteorološkim kompjuterom, vatrogasnim vozilom i potrebnim agregata-

tima. Budućnost ovog aerodroma, već sa sadašnjih 3 milijuna noćenja, je velika...

Kakva je situacija sa potrebnim stručnim kadrom za normalno i redovno funkcioniranje aerodroma?

Za sportsko-turističku aktivnost aerodroma potreban personal je kompletan. Što se putničkog prometa tiče, malo je teže, ali se uz pomoć zagrebačkog ili nekog drugog aerodroma stručno-kadrovске potrebe relativno lako mogu riješiti. Svakako trebalo bi i što se propisa tiče nešto mijenjati, posebno tretirati tzv. tercijarne aerodrome, za koje ne bi trebala-

vne dijelove, a kojih na našem tržištu uglavnom nema. Možda je lakše imati vezove u nautičkim centrima i živjeti od rente, što radi većina nautičkih centara, ali pitanje je do kada? Rijetko koja marina ima ovakav sklop usluga kakve mi pružamo – restoran, trgovinu, duty-free shop, radionice, tu je i carina itd. Traži to puno rada i zalaganja, ali i dalje smatram da je to značajan oblik ugošćavanja tih tako specifičnih turista – nautičara.

Vaše poduzeće, duže Jurekoviću, vodi još i ovu malu lošinjsku štampariju. Očito je da je ona i te kako potrebna, pogotovo kao pra-teća aktivnost ugostiteljstva i turi-

le biti takve rigorozne kao za velike, međunarodne aerodrome.

Uz ovaj naš aerodrom veže se i jedna društvena organizacija – lošinjski Aero-klub.

Aero-klub, koji broji oko 60-tak članova je također dio aktivnosti koje se usko vežu za rad aerodroma. Pomogli smo kupiti za Aero-klub jedan ultra-laki avion, kako bismo prije svih, omladinu privukli na aerodrom. Svakako da bi trebalo kroz škole još razviti i avio-modelarsku aktivnost, zatim jedrilicarstvo itd. No, svakako se može reći da je kupovinom ultra-lakog aviona učinjen prelomni moment za populariziranje avio-sporta.

RAZVOJNI PLANOVI

Sad smo donekle iscrpili aerodromske teme. Vratimo se moru. Vaša marina je jedna od prvih u zemlji...

Da, Dubrovnik, Puntar na Krku i mi, bili smo stanoviti začetnici nautičkog turizma u nas. Za razliku od marine u Puntu, naša ima vrlo nepovoljnu lociranost, pa smo mi zaostali, a oni se dalje proširivali. Međutim, po opsegu usluga naša je marina i dalje jedna od najbolje organiziranih.

Ipak, može li se očekivati daljnje proširenje kapaciteta?

U prostornom planu općine predviđen je novi nautički centar u uvali Artatore. Postoje određeni interesi stranog partnera (iz Austrije) za zajednička ulaganja u tu novu marinu od 500 vezova. U luci bi proširili i osuvremenili tzv. prolazne vezove.

Koliko je nautički turizam profitabilan?

Značaj marina je velik. Ipak, ima tu i određenih problema. Užasno je problematično servisiranje, jer je neophodno kontinuirano imati rezer-

zma. Međutim, oprema i prostor su veoma zastarjeli...

Svakako! Pripremili smo projektnu dokumentaciju za novi prostor (stara kožara na Privlaci). Već četiri godine čekamo da dobijemo građevinske uvjete. Bio bi to prostor u kojem bi moglo biti zaposleno devet ljudi sa suvremenom grafičkom opremom. Pored plakata, jelovnika, i ostalog za turizam i ugostiteljstvo interesantnog grafičkog asortimana, ovdje bi se mogao tiskati i ovaj naš »Otočki vjesnik«. Potpuno se slažem da je to velika mogućnost i potreba. No, sada su na potezu planeri i urbanisti, te nadležne općinske službe. Ukoliko nam se konačno, evo, nakon četiri godine izda sva potrebna dokumentacija, odmah bismo krenuli u investiciju i preseljenje štamparije.

Vratimo se načas na pitanja koja se odnose na aktualne izmjene privrednog sistema. Kako se je vaše poduzeće u svim tim turbulencijama odredilo?

Ma, mi smo već i prije imali organiziranost koja je omogućavala poduzetničku efikasnost. Iako smo bili, a i sad smo, udruženi sa brodarstvom i brodogradilištem lošinjske plovidbe, uvijek smo bili samostalni u poduzetničkim poslovima, svakako i za rizik bismo snosili sami posljedice. I dalje je slično. Sada smo složeno poduzeće. Samostalnost je velika, a zajedništvom se uspješnije prodire na tržište. Kapitalniji investicijski zahvati se lakše realiziraju putem zajedništva. Pored ovoga, imamo jeftiniju i efikasniju zajedničku službu. Moram reći i to da je firma dobro uspostavljena, puno je mladih ljudi, sklonih odricanju i žrtvovanju što je dobra garancija za budućnost. Svakako da će ove novosti u zakonu o radnim odnosima još više omogućiti da do izražaja dođe kvalitet.

odgovornost

Recite, kakvi su razvojni planovi vašeg poduzeća?

Postoje vrlo realne osnove da naše poduzeće dođe do prvih hotela. Radi se o prostoru na Kandiji i Kolu-darcu. Dakako zajedničkim ulaganjem sa stranim partnerima. Bili bi to hoteli visokih kategorija, čijom bi se izgradnjom i komunalnim doprinosima mogao napraviti veliki preokret u M. Lošinj. Vrlo je konkretno bio izražen interes stranih partnera, kažem bio, jer je u zadnje vrijeme nešto malaksao, vjerojatno zbog naših aktualnih političkih previranja.

Dakle, bilo je konkretnih razgovora sa predstavnicima stranog kapitala...

Da. Pred početak ljeta bili su mi bankari četiriju banaka iz Milana koji su pokazali interes za Kandiju i Kolu-darcu. Došli su vođeni vlastitim inicijativom. Moram reći da je interes za Lošinj i inače velik. Budući su nam još planski dokumenti u izradi dogovoreno je da se opet nađemo u ovo vrijeme. Sada je nekako njihov interes splasnulo.

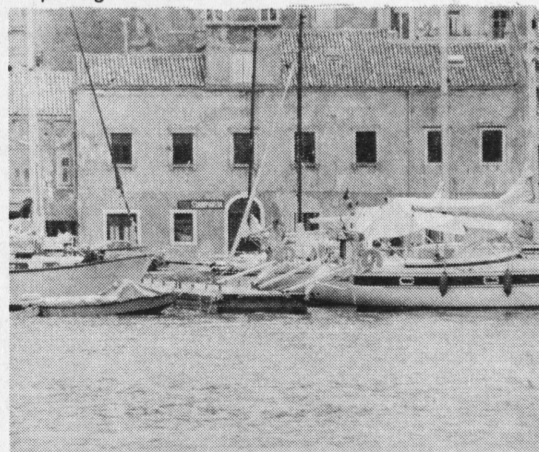
JA NISAM FUREŠT

Druže Jurekoviću, poznato nam je da ćete uskoro u mirovinu. Pokušajmo s nekoliko pitanja ocrtati vaš dosadašnji aktivitet na ovim našim otocima. Koliko ste zapravo već dugo ovdje?

Od 1950. Dakle za koji dan bit će punih 40 godina kako sam ovdje. I dakako da se ne osjećam, niti jesam furešt...

Recite, gdje je kroz ovih 40 godina konačno vaše domicilno mjesto rada, budući ste bili zaposleni i u općinskim službama i u privredi?

Svakako je to Lošinjaska plovidba. Otišao sam iz općinske uprave u privredu jer sam procijenio da je višak energije s kojom sam raspolagao negdje trebalo konstruktivno utrošiti. Međutim, u vrijeme dok sam radio u Općini, također je bilo mnogo interesantnih akcija. Prelomni momenat je bio dovođenje vode 1960. g., pa nakon 4 godine dalekovod, pa iza toga – opet 4 godine – dakle 1968., asfal-

tiranje ceste. Tih šezdesetih godina ovi otoci su zaista pravili čuda. Treba napomenuti da je otočka magistrala asfaltirana za 102 dana. Zamislite si tadašnju efikasnost sada. Da se je u ovih proteklih 21 godinu bar svake godine po jedna krivina sanirala, ce-

sta bi imala sasvim drugu sliku. No, radeći u Upravi prihoda nisam baš u potpunosti mogao koristiti svoju energiju. Ako sam ikad išta mrzio, to je istresanje tuđih džepova, a to sam tamo morao raditi. Tako sam stigao do turističkog poduzeća Lošinjске plovidbe početkom sedamdesetih, i od tada do danas sam tu.

Rekli ste da se u potpunosti osjećate otočaninom. Što je to osebnjuno i posebno kod otočkog življa?

Prije svega, silno poštenje. Kad sam prvi puta ovdje došao, još 1950. g., naravno tražio sam stan. Kuće su bile nezaključane, potpuno otvorene, a nigdje nikoga. Dakle, ovdje se

ulazio u veliki rizik. Strah uopće ne poznam.

VIŠAK ENERGIJE

Vi ste, druže Jurekoviću, sudjelovali također u najznačajnijim društvenim, sportskim i kulturnim manifestacijama na otoku. Spomenut ću samo vaš angažman u SRD »Udica« i u »Osorskim glazbenim večerima«. Da li je do vašeg angažmana dolazilo zbog funkcija koje vršite, ili zbog unutrašnje vokacije koja je u vama?

Angažman u »Udici« upravo je bio ventil kroz koji sam ispoljavao sav višak već spomenute energije. Sa drugovima, Marijanom Desantijem i Zvonkom Levingerom, sudjelovao sam pri otkupu slika i škrinja iz Zbirke porodice Piperata, a kasnije sam, kao direktor turizma Lošinjске plovidbe – prihvatio zadatak da se uključim u kulturnu manifestaciju »Osorske glazbene večeri«. Posebno sam zavolio ovu kulturnu manifestaciju. Moramo za nju stvoriti adekvatnu osnovu i da je prihvatimo kao kulturnu manifestaciju od kapitalnog značaja. A, evo sada sam član i već spomenutog aero-kluba...

Postoji li nešto, eto pri kraju ste radnog vijeka, što još niste ostvarili, a željeli ste učiniti?

Puno toga. Bilo je ideja i inicijativa koje se nisu realizirale. Ja nemam volje ni vremena da za njima razmišljam i patim.

Ja znam za jednu – za skulpturu magarca na aerodromu...

E, da. Još mi je neostvarena velika želja da postavimo skulpturu magarca pred našim aerodromom. Model je napravljen, to je vrlo lijepa skulptura. Zašto magarac, netko će pitati. Pa kad je naš otočki čovjek sjeo na tu milu i vrijednu životinju, po prvi puta se odvojio od zemlje. Eto to je zajedničko između magarca i aviona...

I dakle, svoj radni vijek ćete zaokružiti s magarcem...

Da. Moj radni vijek bit će zaokružen s magarcem! I bit ću posebno ponosan.

I na kraju, uz zahvalu za strpljenje, recite nam vaše mišljenje o »Otočkom vjesniku«.

»Otočki vjesnik« je značajno sredstvo informiranja na ovim našim otocima. Smatram da novac ne bi smio biti razlogom njegova neizlaska. To-liko novaca ova sredina ima. Treba ga ozbiljno raditi... Vidim da si dajete truda, a za redovitost je neophodno da se i sami izborite. Što se tehnike tiče, smatram da bi ova naša štamparija mogla doprinijeti da se konačno list tiska u Malom Lošinj. Sigurno da bi to puno značilo i za vas koji te novine pravite.

Okončali smo razgovor. Zahvalio sam Ivi Jurekoviću i poželio mu da preostalih pola godine do mirovine uspješno odradi, a zasluženu mirovi-

u to vrijeme gotovo nije znalo za krađe... Standard života otočana je prilično visok. Nije riječ samo o materijalnom standardu...

PRIVREDA – ADMINISTRACIJA

Vratimo se malo na one značajne uspjehe 60-tih godina. Kako ih tumačiti? Da li se može reći da je općinska uprava tada »vukla« privredu, a da sada razvijenost otočke privrede čeka sa svojim razvojnim potencijalima sporokoračujuću upravu?

Ne znam, ali na pitanje tadašnjih efikasnosti Općine i privrede može se odgovoriti. Postojala su tada koordinacijska tijela, tzv. Savjeti. Tu su bili pored predstavnika Općine uglavnom najbolji ljudi iz privrede...

Pa i danas, imamo Komitet za privredu, naprimjer...

Da, ali odnosi su se podosta zakomplicirali, tako da se desila birokratizirana sporost. Tada je u službama bilo mnogo manje ljudi, čak sa nižom formalno-stručnom kvalifikacijom, ali ću biti slobodan i reći – sa većom odgovornošću i osjećajem za bitne potrebe i brzim reagiranjem. Kažu da je bilo jednostavnije. Možda. Ali, ne slažem se u potpunosti s tezama da je tada razvoj bio stihijski,

nu da uživa na način kako to sam odredi. Govoreći to, nisam se mogao ponovo oteti utisku da mu – kako on reče – višak energije neće dati miraniti u mirovini... Sva je sreća što postoje i takvi ljudi.

Ivan Katalin

PROŠLOGODIŠNJI TURIZAM KROZ BROJKE

Nije loše, kad nije bolje...

– Uspoređujući se s drugima nema većih razloga za nezadovoljstvo, ali...

U nekoliko navrata molio sam tajnika općinskog Turističkog saveza da za »Otočki« napiše i opiše situaciju i rezultate turističkog poslovanja ovogodišnje turističke sezone.

– Ma znaš šta. Nisam ti ja baš za pisanje – odgovara Dalibor Čačić, tajnik Turističkog saveza, a i rezultati su još nepotpuni. Čekaj, pa ćemo iza Nove godine dati jednu cjelovitu sliku...

– Pa zaboga, imate valjda nešto, – uporno inzistiram – ljudi pitaju i traže da se i u ovom našem lokalnom listu prezentiraju bar neki rezultati. Imaš li bar neke statističke podatke pa da ih kako-tako obrađene ponudimo čitateljstvu. Uostalom, stalno pišemo i govorimo kako mi uglavnom živimo od turizma, a trebamo živjeti i za turizam...

Tajnik popušta i donosi mi statističke podatke o broju gostiju i noćenja za Istarsko-primorsku regiju

– Kao što možeš vidjeti – veli mi usputno – ne bismo trebali biti nezadovoljni... Rezultati su među najboljima u regiji...

Uistinu su rezultati zadovoljavajući. Evo ih u postocima (u zagradi je nominalni broj noćenja).

Do kraja listopada cijela naša općina imala je neznatan pad ukupnog noćenja turista – index 97,1 (2.883.235 – 1989. g., spram 2.968.032 – 1988. g.) Raduje činjenica da je noćenje stranih gostiju pokazalo (doduše minimalno) čak porast – index 101,1 (1.857.878 – 1989. g., spram 1.837.889 – 1988. g.). Međutim, domaći gosti, to je bilo za očekivati, čak su za 10 indeksnih poena smanjili broj noćenja spram 1988. g. – index je 90,7 (1.025.357 – 1989. g. spram 1.130.153 – 1988. g.). Indeks za ukupni broj gostiju je 101,3 (331.508 gostiju 1989. g., spram 327.177 gostiju koliko ih je bilo evidentirano prošle godine).

Radi usporedbe evo podataka za područje ZO Rijeka: index ukupnog broja noćenja je 93,0, index noćenja stranih gostiju pokazuje pad – 92,5, a također i domaćih – 94,2. Valjalo bi se još usporediti u broju noćenja sa nama susjednim općinama. Tako je Krk također iskazao index pada ukupnog broja noćenja (95,6), stranih nešto manje (97,5), ali noćenja domaćih gostiju znatno manje (88,6). Labin je još slabiji – ukupan broj noćenja ima index 93,2, strana noćenja pokazuju također pad (96,0), a broj noćenja domaćih gostiju je također u znatnijem padu, što pokazuje index od 81,5. Rapska općina je također iskazala manji broj noćenja nego naša. Ukupan broj noćenja Rabljani su ostvarili sa indexom 97,1, stranci su podbacili što kazuje index od 94,6, no domaći turisti na Rabu su ostvarili gotovo isti broj noćenja – index 100,1. Opatijska općina pokazuje također pad. U Opatiji je iskazan manji broj noćenja i stranih i domaćih gostiju – index 95,7 s tim da je i ovdje izraženije iskazan manji broj domaćih (index 91,6), nego stranih noćenja (index 97,0). Svemu ovome valja dodati prikaz rezultata broja noćenja u Poreču i Rovinju. Tu su iskazani, zapravo, najslabiji rezultati spram prošle godine. Poreč je imao značajan pad ukupnog broja noćenja (index 87,8 – stranci 88,1, a domaći 86,6), a Rovinj je još slabiji – index ukupnog broja noćenja je 86,2, ali treba ipak reći da su stranci čak i ovaj index »izvukli« jer je indeks stranog noćenja 87,8, dok su domaći gosti ostvarili pad broja noćenja na indeks od čak 79,7.

Što na kraju o svim ovim brojkama reći. Smatra se da je u suvremenom turizmu sve više zamjetljivo kraće vrijeme zadržavanja gostiju na jednom mjestu, pa otuda – razložno – stagnacija ili pad broja noćenja, iako ne i proporcionalno tome, manji broj ljudi. Ipak, ako se držimo indicija da su istarske općine (Poreč i Rovinj) iskazale značajniji pad broja noćenja, tada je to moguće s još jednim momentom (svakako upozoravajućim) protumačiti – a to je prije svega, ekološki problem zagađenja plitkog sjevernog Jadrana već famoznim (možda za turizam i fatalnim) »cvjetanjem« mora. Neka nam to bude upozorenje, pouka, ali i putokaz da bismo se mogli adekvatno održati, pa čak i još jače razviti na, inače hirovitom, turističkom tržištu.

I. K.

RAZGOVOR O PČELAMA, PČELARIMA, OTOČKOM MEDU I MOGUĆNOSTIMA DOBROG PRIVREĐIVANJA S MEDOM

S pčelama i medom –med i mlijeko

– Kad bi cresko-lošinjski pčelari godišnje proizveli prosjek od 20-tak kilograma meda po košnici, kojih pak, ima oko 4000, tada bi naš otok davao 100 tona meda super kvalitete od čiste kadulje. Taj se sortni med vrlo lako plasira u izvoz...

Imali smo vrlo ugodnog sugovornika. Bivši nomorac, mladi Lošinjanin Rudolf Ivković sada je poznat kao jedan od najvrijednijih i najaktivnijih pčelara.

Rudi nam kaže da se pčelarstvom počeo o- zbiljnije baviti kad je prestao ploviti, a to je bilo od 1985. godine. Inače s pčelama se družio i ranije zahvaljujući svom ocu koji je bar tu plemenitu i korisnu aktivnost prenio na sina.

Ivković sada ima oko 250 košnica (pčelarskih društava), tj. toliko matica. Pitamo ga kako je sa zdravljem pčela, budući je poznato da su pčele vrlo osjetljive na sve ekološke promjene u zraku, vegetaciji i vodi.

– Što se tiče zdravstvenog stanja, nema većih problema. Jedan manji pad bio je prije par godina kad je harala po zlu čuvena pčelinja bolest varoza Jacobsoni. Tada je bilo u Hrvatskoj i do 90% gubitaka, ali na našim otocima jako malo. Naime, uspio sam pravovremeno nabaviti pravi lijek iz Amerike, čuveni clarant (fluvalinat), koji se aplicira na drvene letvice. I ostali pčelari sa otoka su bili organizirani u suzbijanju bolesti, tako da je gubitaka bilo znatno manje nego drugdje.

Rudi Ivković s posudom punom cvjetnog praha.

Rudi, to znači da isto onako kako se pčele združuju, trebaju se udružiti i pčelari, zar ne?

Upravo tako. Recimo, 1987. g. ja sam s pčelarima iz Kopa, Pazina i Rijeke objedinjeno radio i surađivao upravo radi veće i adekvatnije brige oko pčelinjih zajednica.

Kakvi su efekti što se proizvodnje meda tiče?

Što se proizvodnje tiče, rezultati su izvrsni. Ja recimo, po društvu dobijem 49 kg meda – prosjek je inače oko 25 kg – i to čiste kadulje. Pored kadulje postoji još visoki vrijes (prije sredine svibnja), od 20. 5. do 20. 6. je čista kadulja, potom maklija i u jesen niski vrijes.

Zahvaljujući čemu su tako dobri rezultati?

Zahvaljujući stalnom radu s košnicama. Posla ima prilično, ali ne baš previše. Suprug a ja sami radimo. Imam još vremena da nareda redovita posla (službenik sam u štabu TO općine), odem i na ribe. Proizvodim i cvjetni prah. Između svih kooperanata Agro-Pazina u krugu Istarsko-primore regije, dobio sam drugu nagradu za proizvodnju meda, a što se cvjetnog praha tiče, prvi sam na otoku i među prvima u «Medexu». Lani sam predao 250 kg, a ove godine bilo

je 500 kg, a iduće nastojat ću proizvesti 800-1000 kg meda.

Kakvi su rezultati ostalih otočkih pčelara? Koliko ih ima?

Ima nas oko 50-tak. Najviše nas je iz Malog Lošinja, a ima pčelara i na Cresu, pa čak i na Unjama. Kad sam se ja ozbiljnije aktivirao, bilo je oko 500 košnica, a sada na cijeloj općini već ima oko 4000 košnica. Sve je više mladih ljudi.

Koliko bi broj košnica naš otok prostor mogao podnijeti, a da se eventualno ne našrta prirodna ravnoteža?

Ovaj naš otok prostor može podnijeti nešto preko 10.000 košnica...

Kako vidite odnos između pčelarstva i turizma?

To su veoma kompatibilne djelatnosti, a što govori podatak o velikoj potražnji našeg otočkog meda upravo od strane turista, pogotovo ljeti. Najveći interes pokazuju Talijani i Nijemci. Ovaj naš otok med je posebno specifičan i zbog toga izuzetno vrijedan. Samo tri područja na Jadranu imaju kaduljin med s tzv. I ekstra klasom. To su otok Cres, otok Pag i dio poluotoka Pelješca. Sa ekonomskog stanovišta proizvodnja meda i ostalih pčelinjih proizvoda mogao bi biti vrlo unosan posao...

Za turizam je vjerojatno i sama činjenica o postojanju pčela na otoku znak o njegovoj ekološkoj čistoti, što sigurno nije bez značaja u oštroj turističkoj konkurenciji...

Svakako. Da samo dodam još i ovo: kad bi nas pedesetak pčelara proizvelo godišnje prosječnih 20-tak kg meda po košnici (ima ih 4000) tada bi naš otok davao oko 100 tona meda čiste kadulje. A treba spomenuti da se sortni med vrlo lako plasira u izvoz (Njemačka i Italija).

Rudolfe, razmišljate li o potpunom profesionalizaciji ovog svog lijepog i ozbiljnog hobija? Razmišljate li o svojoj vlastitoj trgovini?

Svakako. Razmišljam o specijaliziranoj trgovini s robom na bazi meda. Pretpostavljam da bi to doprinjelo podizanju nivoa trgovinske, pa i turističke ponude.

Još me nešto interesira. Ova naša bujna i karakteristična vegetacija. Kako se pčele odnose spram borova, a kako spram maslina?

Borovi, toliko razvikani turistički resurs, niti doprinose, niti štete radu pčela. Masline su pak, veoma interesantne pčelama radi njihova staništa. Primjerio sam da su ispod maslina pčele puno vešnje, živahnije i marljivije. Pretpostavljam da je riječ o vrlo kvalitetnoj cirkulaciji zraka koji je ispod krošnje masline za pčele vrlo ugodan i čist. Ne zaboravite da su pčele simbol čistote, a u Japanu su još i simbol zdravlja. Kao što se zna da je maslina u čvrstoj simbiozičkom vezi sa ovom, eto treba reći da se maslina i pčela također mogu učvrstiti u svoju prirodnu simbiozu...

Što, ili tko je najveći neprijatelj pčela?

Reći ćemo, pesticidi. A to zapravo znači nekritičko zagadivanje prirode, a budući to zagadivanje inicira čovjek, to je čovjek, zapravo najveći neprijatelj pčela, tih – kako je već rečeno – simbola zdravog života. Apсурdo, ali istinito!

Na kraju – koji lokaliteti na našem otoku su najpovoljniji za pčelarstvo?

Prije svega prostori sa mnogo čiste kadulje, a to znači Cres, poneki dijelovi otoka Lošinja, te Unije i Ilovik.

A Susak?

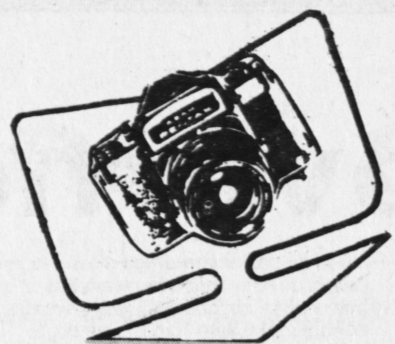
Susak veslo, jedino kad bi se posadili voćnjaci...

Rudolfe, puno sreće i uspjeha u pčelarstvu i Hvala.

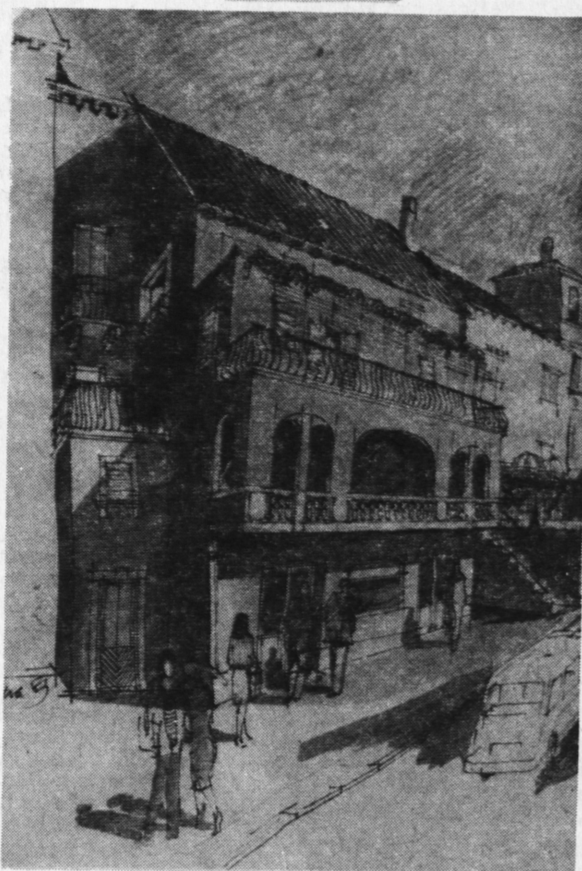
Hvala i vama.

Ivan Katalić

Ivan Lubina

NAŠA POSLA

Ovako je Mate zamislio riblji restoran u Ul. XX aprila

MUKE PO MATI

– Građanin Mate Dragičević započeo je još prije 12 godina svoju izgubljenu bitku sa «člinskom» upravom. U tom je razdoblju točno 1213 puta pohodio žutu zgradu na obali... I opet ništa!

tako velikog pogona povratiti toliko uložena novca, ili barem najnižu kamatu.

A kako?

Ovako za našeg Matu ispada mnogo bolje. Marke je uložio tamo gdje su i zaradene. Dapače na njih u toku godine bere pristojnu dobit (kamate), bez da se muči. Što je najljepše, ta je dobit i veća nego da su ta sredstva uložena u ovaj projekt što se nasukao u administrativnim meandrima «hoću-neću» općinske politike. S druge strane, a i što će građanima Malog Lošinja ribarnica u kojoj bi cijelog dana mogli kupiti ribu, kada su se navikli i ova. Turistima također nije potrebna, jer nakon dugog «kanjanja na taj» spicij se zove kao i «broj» «sreće» – oni i nako potdišu na škrge.

Tako je shvativši svoju dugogodišnju zabludu naš građanin Mate donio odluku da se posebnim banketom počasti sadašnje i bivše općinske funkcionare na trinaestu godišnjicu svoga prvog zahtjeva. Oni su to svakako zaslužili – jer pomogli su mu da svoj novac ne uložio kod nas, već vani, te tako – mnogo više zaradi.

Na kraju ove priče izvri sljedeća pitanja:

– Kako ćemo «objasniti» ovako «poslovan» odnos naših općinskih uprava strana investitorima?

– Hoćemo li mi građani očekivati trenutak da jednom naše općinske uprave shvate da od takvih ljudi ubiru lijepe prihode?

– Kada će naši općinski službenici početi likiti na njemačke, pa da oni nama dolaze kada nešto poduzimamo, a ne kao u ovom primjeru, bude obrnuto i godinama dugo?

Da ne bude zabune, ima još lokalna u mjestu koji su nakupili čekajući PUP-ove, GUP-ove i ostale UP-ove...

Ta zar je zastita žudo što u ovom puževo administriraju ljudi poduzimajući neke radnje na svoju ruku, pa lokalni rade čak i bez dozvola. Tako se, eto, institucije u sistemu, same negiraju...

Ivan Lubina

Snimio D. Škvorc

Hođam ulicom i gledam plakate, da ne budem stalo (kao po mom običaju) izvan toka događaja. I gle, u Gradskoj knjižnici (no. 11, 11. 80. u 18. st. dr. Goran Sušić iz Zavoda za ornitologiju (Zagreb) održati predavanje sa video-filmom i dijazpozitivima o bjeloglavom supu, jednoj rijetkoj ptici koja ima latinski naziv GYPUS FULVUS, ili talijanski «grifone» (a običala sam glavnom uredniku da neću pisati talijanski!). Fantastično! To sam čekala. Znam vrlo malo o toj ptici... hoću znati više! Vodim cijelu familiju da se kulturno uzidemo. Knjižnica je puna, čekamo predavača. Goran Sušić stiže na vrijeme, rukujemo se. Sjedećam ga se sa međunarodnog kongresa biologa Hrvatske koji je u jesen '87. održan ovdje u Malom Lošnju. Počinje video-film, izredaju se dijazpozitivi. Bjeloglavi sup je vrlo ugrožena i rijetka vrsta lešinara, na granici izumiranja. Lešinari su «santarna služba» u prirodi, jer se hrane isključivo ugnimljenim životinjama i tako sprječavaju širenje zaraze među divljim i domaćim životinjama. Bjeloglavi supovi su zaštićena vrsta, žive u kolonijama i gnjezde na visokim nepristupačnim liticama. Roditelji imaju samo jedno jaje godišnje i to pod uvjetom da u prirodi ima za njih dovoljno hrane. Mladunčje se skoro godinu dana ovisno o roditelju, treba mu dosta dugo dok prvi put poleti iz gnjezda. Prvih mjesec dana života roditelji ga moraju hladiti ili ugrijeti jer njegovo tijelo nije sposobno za termoregulaciju. Hrane ga tako što izbacuju iz kesice koju imaju na dnu vrata polu probavljenu hranu. Mladunčje prvo uli trčati, zatim maše krilima, pripreme za prvi let su dugotrajne jer ono može završiti kobno. Dok spolno sazrije treba mu pet godina. U tom periodu supovi migriraju: ljeti kreću na sjever prema Italiji, Austriji, do Njemačke; zimi se spuštaju na jug do Crnog mora, sjeverne Afrike, pa opet prema našim krajevima. Obzirom da to nisu ptice selice tajna njihovog mladenačkog migriranja ostaje nerazjašnjena. Meni nije (obzirom da nisam znanstvenik): «dečki» – «čure» žele vidjeti malo svijeta prije nego se zaljube. Tada se smirne na jednom području i potpuno se predaju teškom zadatku prozračivanja vrste. Oni su vrijedi prvog ljubavi tako da jedan par ostaje do kraja života zajedno. U zatocinstvu žive i do 50 godina, u prirodi vjerojatno puno manje.

PRIRODNO BOGATSTVO I OSEBUJNOST NAŠIH OTOKA

»SANITARCI« VISOKO LETE

Bjeloglavi sup je vrlo rijetka vrsta lešinara, a najbrojniju svoju koloniju imaju na Cresu

Najkritičnija je prva godina, tada je stopa smrtnosti najveća dok ona napio opada nakon prestanka migriranja. Uzroci smrti su najrazličitiji, od toga da nemireni roditelji napuste gnjezdo pa im gavan pojede jaje, pada u more, nestanka hrane pa sve do ubijanja zbog trofeja. Austrijanci su napravili hraniliste za naše supove koji u migracijama prelijeću njihovu zemlju – tako povećavaju njihovu preživljavanje do spolne zrelosti. Sada pregovaramo sa talijanima (oni su ih do sada najviše ubijali). U Evropi bjeloglavih supova ima vrlo malo, mi imamo najbrojniju koloniju i to baš ovdje na Cresu. Podaci od prije 5 godina kažu da ih je na Cresu 30 parova, dok cijela kvartnerska kolonija broji od 50-60 parova. Druge ih ima puno, puno manje (ako ih uopće još ima). Ove godine će se ponovno vršiti brojanje – rezultati će u svakom slučaju biti zanimljivi.

Zarađena sam... zarađena sam veličanstvenim letom bjeloglavog supa... osjećam kako evoluiram u novu vrstu «homo sapiensa», u «bird-watchera» Bird-watcher je u doslovnom prijevodu promatrač ptica ili ornitolog amater (jeste li znali da ih u Evropi ima 15-20 miliona, a u SAD i Kanadi 30 miliona?). Ali nisam jedina, zarađeni su i drugi, neki put prije mene. Na prijedlog Republičkog zavoda za zaštitu prirode SRH, Skupština općine Cres-Lošinj donijela je 26. 2. 1986. Odluku o proglašenju određenih područja na otoku Cresu specijalnim ornitološkim rezervatima. Obzirom da će tim rezervatima upravljati RO «Cresanka» iz Cresa ona je u studenom 1989. ugovorila sa Centrom za razvoj jadranskih otoka iz Malog Lošinja izradu elaborata pod naslovom «Program zaštite i turističke valorizacije bjeloglavog supa na otoku Cresu». Grupe «bird-watcher» nam već godinama dolaze iz Italije u njihovom aranžmanu, a da mi praktički nemamo pojma o tome (ne razmišljamo o tome da od njih nemamo koristi i ne pitamo se da li možda prave i štete). Već je i vrijeme da stvari imamo pod kontrolom, postaviti ćemo tablo, organizirati čemo čuvarske službe, postaviti ćemo hraniliste, izgraditi ćemo osmatračnice za turiste, brinut ćemo o organiziranom posjetu turista...

Ipak, u ovom trenutku ne mogu a da se ne prisjetim jednog malog mjesta u Kaliforniji – Capistrano. U Capistrano su lastavice dolazile iz Italije, točno u određen dan (moglo se čak i predviđati u koji sat će većina dolaziti nakon pve). Mjesto je postalo turistička atrakcija, oko njega su se izgradila ogromna parkirališta za hiljade automobila iz kojih su ljudi dalekozornima promatrali dolazak lastavica. Sada u Capistrano lastavica ima vrlo malo, parkirališta su uništena polja, a time i insekte kojima se lastavice hrane – ugrožena nije turistička atrakcija. Lastavice nisu ovisne vrste, one su jednostavno otišle

ZAPIS JEDNOG OSMOŠKOLCA

PRVI LET MLADOG SUPA U ORLECU

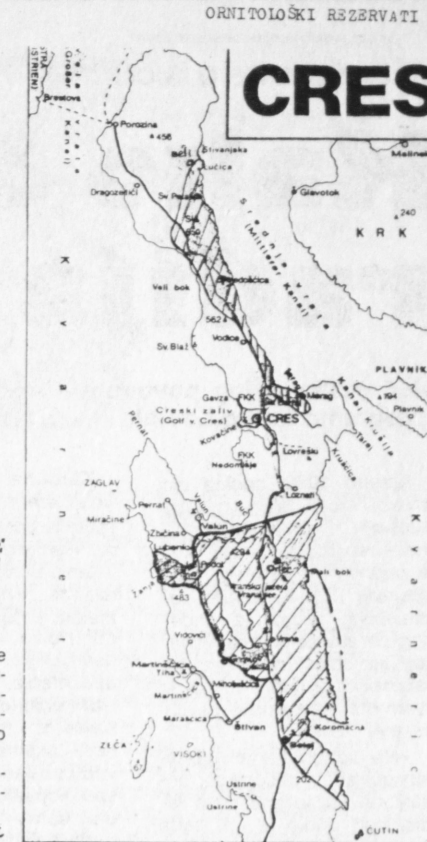
Na hridinama blizu sela Orleca žive bjeloglavi supovi. Oni često lete nad Orlecom. Svoja gnjezda imaju u udubinama strmih hridi.

U jednom od tih gnjezda živio je mali sup. Bio je znatiželjan i želio poletjeti. Skočio je iz gnjezda, ali je ozlijedio krilo i izgubio kontrolu. I pao u more. Pokušavao se dignuti, ali nije uspio. Krilo mu je bilo ozlijeđeno, pa se utapao.

Utom je došao čamac, a u njemu je bio stanovnik Orleca, koji voli životinje. Približio mu se i izvukao ga iz mora.

Zatim ga je doveo u svoju dom i pokušao ga izliječiti. Smislio ga je u staju. Poslije nekog vremena on se oporovao i pripitomio, jer je bio mlad.

Nazvao ga je Miki. Sada se nalazi u Orlecu i posjećuju ga ljudi koji vole životinje. Zoran Mužić Vb razred

Ornitološki rezervat Cres

Arlen Abramc

Snimio D. Škvorc

Miki i njegov spasitelj, Anton Kutić, ponekad izđu u prirodni ambijent radi vježbanja prvog leta otočkog kraljica.

Miki i njegov spasitelj, Anton Kutić, ponekad izđu u prirodni ambijent radi vježbanja prvog leta otočkog kraljica. Snimio D. Škvorc

USMJERENO OBRAZOVANJE U MALOM LOŠNJU ODRŽANA SJEDNICA PREDSEDNICTVA RSIZ-A USMJERENO OBRAZOVANJE ZA KADROVE U POMORSTVU

BROJNE DILEME

KIDA LI SE KVALITETNA VEZA BRODARA I POMORSKIH ŠKOLA? POSTAVLJAJU SE PITANJA – ZAŠTO I KAKVE PROMJENE U SIZ-ovskom ORGANIZIRANJU I DJELOVANJU?

Lošinjska pomorska škola bila je domaćin za sjednicu Predsjedništva RSIZ-a pomorstva. Snimio: Davor Škvorc

SIZ financira u cjelosti, a on obuhvaća 535 radnika-školaraca na razini I i II stupnja stručne spreme. Treći dio programa obuhvaća obrazovanje na fakultetima, gdje je ove škole god uključeno ukupno 1853 studenata, od kojih je 1245 redovnih, 536 je izvanrednih studenata u 2943 slučaju za slijedeće zanimanja: naučnik, brodograditelj, inženjer plovidbe, operater lučkom mehanizacijom i Spedijsko-agencijski tehničar. Poseban, drugi dio programa je obrazovanje uz rad, kojeg

od slijedećih profila: naučarski, brodogradnja, pomorske komunikacije i tehnologija prometa. Sudeći po raspisavi, koja je priprema za predstojeću sjednicu Skupštine početkom siječnja sljedeće godine, kada Skupštinstvo mora stupiti s povratnom informacijom, bit će teško obrazložiti prave razlike i odgovorni na pitanje – zašto i kakve promjene u SIZ-ovskom organiziranju i djelovanju. Predsjedništvo je ocijenilo da se izgubili mukom stečen odnos brodara i školstva.

Jer već sada neke od posljednjih mjera otežavaju već shodan sistem financiranja putem neposrednih odnosa, koji je davao odgovarajuće efekte. Povratno očekivanjima, napovijest informacije o obzornom odluke Republičkog komiteta za prosvjetu, kulturu, fiziku i tehničku kulturu SRH Hrvatske o sektorskom radu i sjednici SIZ-ova usmjerenog obrazovanja u Hrvatskoj nisu doprinjele razišnjenju brojnih dilema vezanih uz transformiranje SIZ-ova. Jasno je da će ih ubuduće biti samo sedam, da će ova djelatnost biti obuhvaćena SIZ-om za promet i komunalno-stambene usluge (PTT usluge, gradski, cestovni, željeznički, zračni, inženjerski i pomorski promet, čovječinski transport i komunalno-stambene usluge), te da će sjednice biti u Rijeci. No, isto tako je jasno da zahtiri rokov transformiranja ne mogu biti ostvareni, pa bi promjene moge nastupiti umjesto krajem kalendarske tek krajem školske godine. Na sjednici Predsjedništva privravnice su mnoge tekuće informacije i donesene odluke tehničko-operativnog karaktera iz djetekalnoga rada istog. Končno, na kraju valja naglasiti da je Centar odgoja i obrazovanja «Veliko Vlahovce» izvanredno obavio ulogu domaćina. Skupu je prisustvovali i generalni direktor «Lošinjske plovidbe» Gordano Bervin koji je uz podršku i prigodne želje istaknuo već tradicionalno podržavane školovanja kadrova i razmjene udruženog rada i školstva, ali je naglasio učenu potrebu iz prakse da se na planu stručnih predmeta mora podignuti kvaliteta nastave te proširiti kriterije ispitivanja. Direktor Centra prof. Tomislav Gospodinec obznanio je kako će kroz desetak dana početi 135 obilježnica Pomorske škole u Malom Lošnju, koja djeluje u sastavu Centra. Domaćin je u znak priznanja – za poseban mar koji nadmašuje profesionalnu etiku i poslovanje SIZ-a na način kojem je poseban ton dala osobno tajnica Dijana Bačić istoj pokolono umjetničku sliku Lošinjana Daneta Stuparica, slikara lošinjskog brodogradnja prošlih stoljeća.

Josip Lutić Snimio: D. Škvorc

RAZMIŠLJANJE O INICIJATIVI

Kako do svog radija

Još jedan prilog povodom emitiranja eksperimentalnog i prigodnog programa Radio Lošinja

Krajem 1988. godine bio sam na skupštini Radio kluba »Lošinj« i o njoj dostavio materijal za »Otočki vjesnik« koji je objavljen, a uz njega sam dostavio i zapis jednog nezvaničnog razgovora vođenog po završetku skupštine, koji nije objavljen. Nisam ga zaboravio, a nedavno ga je stvarnost oživotvorila, pa ga ponovo pišem:

»Ne ulazeći u analizu brojnih potreba i razloga za postojanje, dugo očekivani radio klub dobio je tek sada prave temelje. No, hoće li to istovremeno možda biti i prvi korak ka ostvarenju još jedne potrebe – osnivanju radio-stanice naše mnogotočne komune, čime bismo premostili pitanje brzog, potpunog i točnog informiranja naših ljudi, neovisno o vremenskim uvjetima i mjestu stanovanja, vidjet ćemo.« Bile su to riječi čelnog čovjeka naše komune dipl. ing. **Julijana Sokolića**. Slutnja mu je bila više nego dobra: iz prostorija radio kluba radio-stanica (makar i privremena) je emitirala svoj eksperimentalni sedmodnevni radio-program prije nego se iz njih oglasio zvanični pozivni znak radio kluba (čiji start nije ispunio očekivanja – šteta).

Budući da nisam znao termin zaključivanja materijala za prethodni broj »Otočkog vjesnika«, nisam za istog napisao dodatak prethodnoj bilješci, pa to činim sada, tim više što je u prethodnom »Otočnjaku« bilo materijala o prvom »vlastitom« radio-programu. Nadam se da ni ovaj neće biti posljednji, već naprotiv, da će njime početi svojevrsna javna rasprava. Čini mi se da bi mještani podržali ideju o formiranju lokalne radio-stanice. Da, ali kako?

Karolina Bogнар, voditeljica i urednik programa, govorila je posljednjeg dana rada Radio-Lošinja o svojem viđenju poslova koje je privodila kraju i na pitanje, treba li Malom Lošinj radio-stanica, odgovorila je potvrdno. No, dodala je, vjerojatno kao upozorenje, da će možda za istu trebati opet slična akcija, dakle novi, osmi samodoprinos. Lokalna radio-stanica je vrlo ozbiljan i odgovoran posao, koji je uspješan i opravdan samo ako je pravovremen, pouzdan, kontinuiran i kvalitetan. Radio je snažno sredstvo komuniciranja, složen pogon ljudi i tehnike, koji ne može počivati na volonter-skim htijenjima pojedinaca, nego traži vrlo profesionalnu i stručnu ekipu (što domaćih postojećih stručnih ljudi, što stručnjaka uključenih sa strane raznih profila – od novinara i voditelja do tehničkog osoblja, kojima će biti osiguran rad i boravak u ovoj općini, radni odnos njihovih braćnih drugova, rješenje stambeno pitanje itd), ali i odgovarajuću skupu i složenu opremu (od tehničkih materijala do prostora). Iskustva drugih upućuju da bi to vjerojatno trebala biti informativna ustanova, koja bi uz radio-stanicu vodila i lokalni list. Radi se o velikom zalogaju, čija je veličina sada u praksi barem djelomično sagledana, pa će sve to trebati imati na umu pri raspravama i nastojanjima da te želje i potrebe postanu stvarnost.

Stvaranje i otvaranje kompletne lokalne radio-stanice je jedna od alternativa. Bez obzira što bi ona kasnije djelom pokrivala svoje troškove vlastitim angažmanom, no bez doprinosa, odnosno sredstava privrede, takvo rješenje je praktički neizvedivo. Za ilustraciju je dovoljno pod-

sjetiti na lokalno glasilo »Otočki vjesnik«, koji bi morao biti punoljetan jer izlazi već desetak godina, ponekad vrlo redovno, ali ponekad i kao dvobroj – tek nakon višemjesečnih pauza, što se povremeno doima kao da još uvijek »Otočnjak« nije prebilio niti porođajne muke.

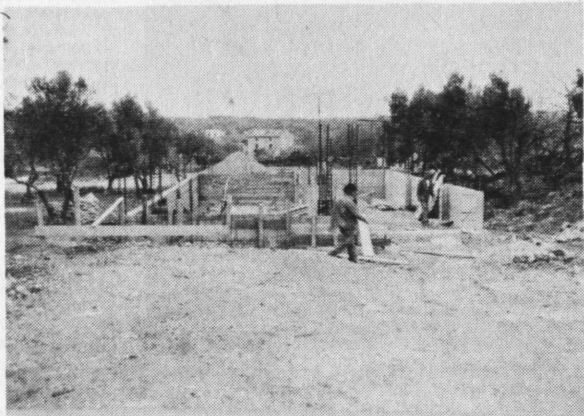
Drugo rješenje je postepeno ulaznje u eter. Po ocjeni profesionalnog novinara »Novog lista« **Milorada Karduma** mnogo je jeftinije i neuporedivo brže i jednostavnije angažiranje stalnog školovanog dopisnika Radio Rijeke (opaska autora: ili možda Radio Pule – zašto ne?), koji je u praksi provjeren i osposobljen da se sredstvima radio-tehnike javlja svakodnevno različitim prilozima u emisijama Radio Rijeke ili Radio Pule, koje slušanošću pokrivaju cijelo područje naše komune, a preko njih i u programu Radio Zagreba, kada je u pitanju informacija šireg značaja. Temeljni nedostatak ovakvog pristupa je činjenica, da Cresko-Lošinski područje ipak ostaje bez vlastitog programa, bez onih željenih lokalnih informacija iz naših velikih i malih radnih organizacija, mjesnih zajednica, ustanova, rada Skupštine općine i njenih organa, sportskih društava i klubova, sve bogatijeg kulturnog života itd. No, čini mi se da je ovakav postupak pristup ipak sigurniji, realniji, da postepeno proširuje radio-informiranje povećanjem broja ljudi školovanih u hodu i otvara mogućnost rješavanja materijalne osnove postepeno, planirano i sistematično, a ne na uštrb sveg ostalog što je u međuvremenu pokrenuto i postavljeno.

Josip LULIĆ

OD IDUĆE GODINE »KOMUNALAC« I »ELEKTRO-VODA« ZAJEDNO JEDINSTVENO KOMUNALNO PODUZEĆE

Hoće li udruživanje donijeti i bolju uslugu?

Cresko-lošinska privreda ulazi u novu 1990. godinu sa jednim novim subjektom. Objedinjavanjem lošinskog »Komunalca« i creske »Elektro-vode« sa OOUR-ima »Niskogradnja i održavanje« i »Vodovod i kanalizacija« osnovano je Komunalno poduzeće »Vodovod i čistoća« koje će zajedničkim snagama i sredstvima nastaviti sa radom u djelatnosti komunalnih usluga koje su dosada pokrivala dvije radne organizacije. Prema obrazloženju koje je delegatima Skupštine općine Cres-Lošinj dao predsjednik Izvršnog vijeća Anto Prusac, novo poduzeće trebalo bi biti efikasnije i racionalnije u poslovanju, te su to bili osnovni razlozi koji su rukovodili društveno-političku zajednicu da se odluči na ovaj korak. Nakon poduzeća rasprave, delegati su se odlučili da je ovakvo rješenje ipak prihvatljivo i većinom glasova u Vijeću udruženog rada, te jednoglasno u preostala dva vijeća donijeli odluku o osnivanju Komunalnog poduzeća »Vodovod i čistoća«. Ubuduće će uz

osnovne djelatnosti vezane uz distribuciju pitke vode, te odvod otpadnih voda i odvoz smeća. Objedinjen vozni park i dobra mehaniziranost dosadašnje »Elektro-vode« trebali bi osigurati da Cres i Lošinj dočekaju nastupajuću turističku sezonu sa jednom brigom manje – boljom čistoćom.

G. P.

SKUPŠTINA OPĆINE IMENOVALA NOVE ULICE I TRGOVE U MALOM LOŠINJU

SVE MANJE BEZIMENOSTI

Odskora će još neki dijelovi grada dobiti svoja imena, a možda i više od toga

Nakon skoro jednogodišnjih priprema, nedavno je Skupština općine Cres-Lošinj donijela odluku kojom je odredila imena nekih do sada loše ili nikako imenovanih ulica i trgova, prvenstveno na području novoizgrađenih naselja. Sigurno je to još jedan doprinos uređenju grada, koji će smanjiti probleme kako žiteljima, osobito poštarima i ostalim dostavljačima, tako još više brojnim turistima Malog Lošinja. Istovremeno je to i djelomično valoriziranje zaslužnih i znamenitih ljudi ovog grada, a i šire, koji su značajno zadužili Mali Lošinj, pa zaslužuju trajno obilježavanje.

U predjelu Zagazine I, sada je TRG ZAGAZINJINE, koji je još nedovršen, ali bi mogao postati izuzetno atraktivan i funkcionalan. On obuhvaća sadašnji prostor za parkiranje i kompleks novoizgrađenih uslužno-trgovačkih objekata, dakle od ulaza u naselje na lijevo, te na zapad, omeđen je dosadašnjim kućnim brojevima Zagazine od 25 do 18 i Ulicom IX dalmatinske divizije. Ovim se nazivom želi sačuvati stari lošinski toponim (iako je, čini se, ostalo nedorečeno: zašto Zagazine, a ne Zagazine).

Što se tiče ulica, one su imenovane kako slijedi:

U predjelu Zagazine I od drugog ulaza na lijevo pa do kraja ulice s okretištem, dakle od dosadašnjeg broja 17 do 1 je ULICA SILVIRE TOMMASINI.

Od ulaza u predjel Zagazine I prva ulica desno, od dosadašnjih brojeva 61 i 76 do kraja ulice, obuhvaćajući i kuće koje će se još izgraditi, je ULICA MIJE MIRKOVIĆA.

ULICA MIJE MIRKOVIĆA je u predjelu Zagazine I od ulaza treća ulica desno, od dosadašnjih kućnih brojeva 26 i 31 do kraja ulice.

Kroz dva predjela, Zagazine I i II je ULICA LOŠINJSKIH POMORACA, koja se proteže od ulaza drugom ulicom desno, dakle do dosadašnjih brojeva 37 i 52 sve do Ulice narodnog borca.

U predjelu Zagazine II ulica koja skreće udesno kod kuće Marušić i završava slijepo kod kuće Vodanović je ULICA JOSIPA KAŠMANA.

Odvojak Creske ulice koji u predjelu Bričine gornje skreće desno prema staroj tvrđavi i završava slijepo okretištem je ULICA BERNARDA CCAPPONIA.

U predjelu Gornje Bričine na križanju Osorske i Creske ulice odvaja se jedna ulica prema Ljubljanskoj ulici i prolazi uz rodnu kuću Josipa Kašmana. To je sada ULICA JOSIPA KAŠMANA.

Ulica kojom su u predjelu Budovina ispred zgrade OSUP-a spojene ulice XX aprila i IX dalmatinske divizije, zove se ULICA DUBOVA.

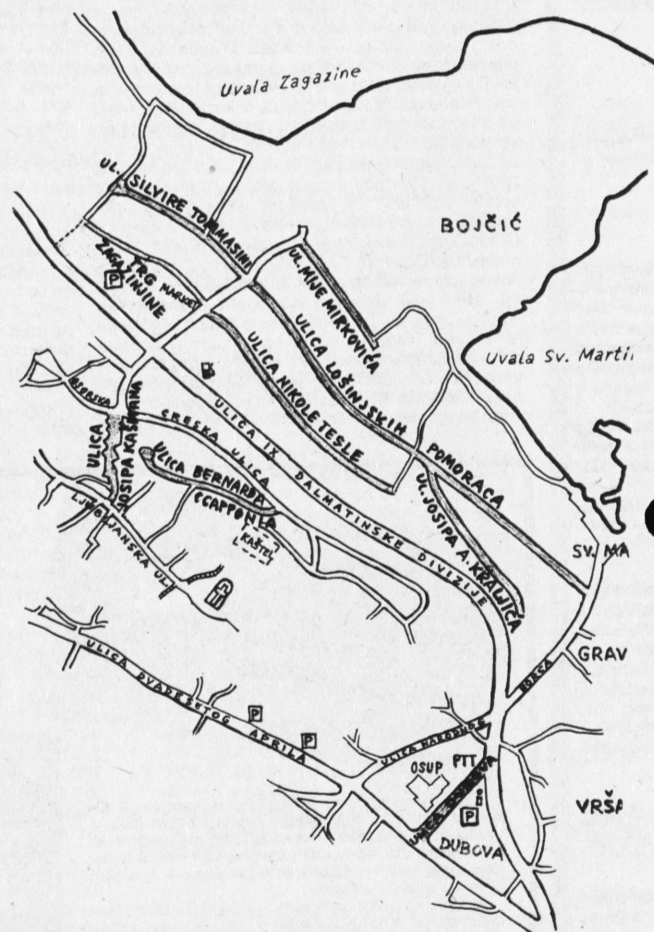
Obilježavanje ulica i trgova iz ove općinske odluke izvršit će Stručna služba SIŽ-a za stambeno-komunalnu djelatnost općine Cres-Lošinj i to na način koji bi morao biti još jedan korak naprijed u kva-

liteti življenja. Na oba kraja, početku i završetku ulice obilježavanje treba izvršiti kamenim pločama na kojima će (tamo gdje je to logično) uz ime biti i osnovno obilježje (na pr. narodni heroj, brodograditelj, znanstvenik, pjesnik, ... te godina rođenja i smrti). Na svakoj kući treba postaviti emajliranu tablicu s novim kućnim brojem, ali i s nazivom pripadajuće ulice ili trga.

Neovisno o predstojećim reorganizacijama organa i interesnih zajednica, valja očekivati da će odluka biti realizirana početkom naredne 1990. godine, svakako prije dolaska prvih turista, čiji utisci o pripremljenosti za sezonu imaju znatnog utjecaja na dolazak i raspoloženje gostiju.

ZAPOČETU AKCIJU NASTAVITI

Budući da još uvijek postoje čitava predjela s brojnim uličicama, stepenicama, prolazima i pjacetama, koji bi mogli dobiti svoje posebno ime i tako pojednostaviti prepoznavanje i snalaženje, a no-

vim imenovanjima valorizirati još neke zaslužne ljude ili zaboravljene toponime, biti će velik propust, ako se započeta aktivnost ne privede kraju prije konačne izrade Generalnog urbanističkog plana.

Prilika je to da se istovremeno riješi i označavanje spomen-objekata kao što su na pr. rodne kuće A. Haračića, Š. K. Kozulića, J. Kašmana, prvi hotel »Vindobona«, zvezdarnica »Manora«, prve škole – pomorska i osnovna, vrtić »Družbin«, čitaonica itd.

Obavještavamo čitaoce »Otočkog vjesnika«, među kojima ima mnogo onih koji su postali mještani tek nedavno, da smo uvažili njihove zahtjeve i da ćemo u slijedećem broju dati obrazloženja, osnovne podatke o onima po kojima su nazvane ulice, kako bismo sačuvali sjećanje i spriječili zaborav istih.

Josip LULIĆ

O MOGUĆNOSTIMA PRAĆENJA SATELITSKOG PROGRAMA NA NAŠIM OTOCIMA

DO VIŠE RAZINE KULTURNOG STANDARDA

Lansiranje umjetnih satelita u geostacionarnu orbitu oko zemlje, kod koje se ne mijenja položaj satelita u odnosu na zemlju, omogućilo je emitiranje tv signala sa satelita i njihov direktan prijem na zemlju pomoću paraboličnih antena, čija veličina ovisi o jačini emitiranog signala. Emitiranje tv signala putem satelita doprinosi ukidanju informacijskih barijera i povećava ponudu tv programa i emisija. Orbita satelita koji emitiraju tv signale nalazi se vertikalno nad ekvatorom na udaljenosti od 36 km a sateliti su smješteni na različitim geografskim dužinama. Sateliti emitiraju tv signale u frekventnom opsegu od 10,95 do 12,75 GHz (gigaherca).

Prema snazi emitiranog signala razlikujemo, satelite srednje snage, s jačinom signala od 20 do 40 W i Dbs (Direct broadcasting satellite), sa snagom signala između 200 i 250 W. Veća snaga emitiranog signala zahtjeva manji promjer antene za prijem signala na površini zemlje. Za prijem signala sa satelita srednje snage u području maksimalne jačine signala, potrebna je antena promjera od 1,5 do 1,8m; a za Dbs satelite u istim uvjetima, dovoljna je antena promjera od 0,4 do 0,6m.

Na našem području moguć je prijem tv programa sa 10 različitih satelita i to:

1) INTELSAT V F12, 60° istočne geografske dužine. Emitira šest programa na njemačkom jeziku, Afn-superstation, Bayerische fernsehen, Eins plus, Pro 7, Tele 5 i West 3.

2) ASTRA 1A, 19,2° istočne geografske dužine. Emitira na 11 od ukupno 16 kanala koliko ih ima na raspolaganju. Na šest kanala emitiraju se programi grupacije Murdoch, Eurosport, Art channel, Sky channel, Sky news, Sky movies i Disney channel. Ostali kanali iznajmljeni su za: Screensport, TV 3 Scansat, Mtv Europe, Filmnet i Landscape channel. Prjogram Filmnet-a je kodiran i za njegov prijem treba nabaviti i ugraditi dekoder, dok TV scansat emitira u D2 MAC sistemu. To je novi tv sistem koji se je pojavio u Evropi, pored PAL-a i SECAM-a, koji se predlaže kao jedinstveni evropski standard.

3) EUTELSAT I F4, 13° istočne geografske dužine. Emitira 10 programa na engleskom, njemačkom i francuskom jeziku i to: The art channel, 3 sat, Bbc, Filmnet, Landscape channel, Rtl plus, Sat 1, Scv channel, Super channel, Tv 5 Europe i Wordnet.

Ugradnja obiteljskih uređaja za prijem satelitskih tv programa ovisi o dostignutom nivou standarda i vlastitim informacijskim potrebama. Instalacija ovih uređaja po hotelima i drugim turističkim objektima povećat će kvalitet turističke ponude.

4) EUTELSAT I F5, 10° istočne geografske dužine. Emitira tri programa na francuskom, talijanskom, španjolskom i njemačkom jeziku slijedeće programe: RAI1, RAI2, TVE (tv Espanja) i 3 Sat.

5) EUTELSAT I F2, 7° istočne geografske dužine. Emitira program World news na engleskom jeziku.

6) TELECOM 1C, 5° zapadne geografske dužine. Emitira tri programa na francuskom jeziku u sistemu SECAM: La Cing, M6 i Canal J. U slučaju tehničkih teškoća na raspolaganju je prateći satelit TELACOM 1A na 8° zapadne geografske dužine.

7) INTESAT V F6, 18,5° zapadne geografske dužine. Emitira na 4 kanala programe grupacije Fininvest (Berlusconi-Italija), na talijanskom jeziku.

8) TDF 1, 19° zapadne geografske dužine. Raspoloživo sa 5 kanala a trenutno se eksperimentalno emitira program na francuskom jeziku La Sept, u D2 MAC sistemu.

9) OLIMPUS, 19° zapadne geografske dužine. Englesko-talijanski koji je sada u eksperimentalnoj primjeni.

10) INTELSAT VA F11, 27,5° zapadne geografske dužine. Na engleskom jeziku emitira šest programa i to: CNN, Childrens channel, Premiere, Screen sport, Bbc, Mtv Europe. Svi programi emitiraju se u PAL sistemu osim onih gdje je posebno specificiran neki sistem. Od svih spomenutih satelita jedino su TDF 1 i OLIMPUS sateliti Dbs generacije.

Da bi se uhvatio satelitski tv signal potrebno je antenu usmjeriti prema određenom satelitu. Kako se sateliti nalaze u orbiti oko ekvatora, sve antene koje se nalaze na sjevernoj hemisferi moraju biti usmjerene prema jugu. Antena se podešava pomoću dva parametra i to: azimuta (kut zakreta antene u odnosu na Sjever) i elevacije (kut vertikalnog otklona antene od linije horizonta). Ovi kutevi ovise o položaju satelita i geografskim koordinatama mjesta gdje se nalazi prijemna antena. U specijaliziranim časopisima mogu se pronaći grafovi

ili tablice pomoću kojih se mogu odrediti ovi kutevi za sve satelite. Za satelit ASTRA u M. Lošinj azimut antene je 173° a elevacija 39° dok je u Cresu isti azimut a elevacija je 38°.

Radi boljeg iskorištenja radnih frekvencija satelita (mogućnost emitiranja dva programa po kanalu), tv signali koji se emitiraju mogu imati horizontalnu i vertikalnu polarizaciju ili jednu od ove dvije. Dbs sateliti imaju kružnu polarizaciju, lijevu i desnu.

Uređaji potrebni za prijem satelitskih tv signala:

- 1) parabolična antena odgovarajućeg promjera,
- 2) konverter – pretvarač frekvencije koji radne frekvencije satelita pretvara u frekventni opseg od 950 do 1750 Mhz, skupa s pripadajućim priborom montira se u fokus parabolične antene,
- 3) prijemnik s biračem satelitskih kanala – pretvara signal iz konvertera u jednu od radnih frekvencija kopnene razvodne mreže tv signala u frekventnom opsegu od 174 do 230 Mhz (VHF 3. frekventni pojas) ili 470 do 862 Mhz (UHF).

Promjer antene ovisi o snazi signala koji se emitira sa satelita. Na otočnom području općine Cres-Lošinj za prijem tv signala sa satelita ASTRA dovoljna je antena promjera 90 cm dok se signali sa ostalih satelita srednje snage mogu primiti s antenom promjera od 150 do 180 cm. Veći promjer antene daje bolju kvalitetu prijema satelitskog tv programa.

Ukoliko satelit emitira tv signale u horizontalnoj i vertikalnoj polarizaciji, na antenu treba priključiti 2 konvertera ili 1 konverter i polator, odnosno uređaj koji omogućava prijem signala obje polarizacije pomoću daljinskog zakretanja.

Kod prijemnika razlikujemo dvije osnovne grupe i to, prijemnike koji napajaju jedan ili više televizora tako da u isto vrijeme mogu pratiti samo isti satelitski tv program (»obiteljski prijemnik«), i prijemnike

za centraliziranu distribuciju satelitskog tv programa na velik broj televizora koji istovremeno mogu pratiti različite programe. Centralna distribucija koristi se npr. u hotelima i velikim stambenim naseljima.

Interesantno je znati što se može uštedjeti ukoliko dva susjeda rade zajedničku instalaciju za prijem satelitskih tv programa. Tu postoje dvije mogućnosti:

1) **Zajednička nabavka vanjskog dijela prijemnog sistema** odnosno, antene, konvertera i ostalog pribora stim da oba susjeda moraju posjedovati vlastite prijemnike kako bi istovremeno mogli pratiti različite programe;

2) **Svaki od susjeda nabavlja kompletan prijemni sistem** koji se zatim spajaju u jedan, čime je omogućeno praćenje programa s dva satelita u oba domaćinstva.

U prvom slučaju postiže se ušteda od 10 do 15% a u drugom se, bez dodatnih ulaganja povećava izbor tv programa koji se mogu pratiti. Druga varijanta ima još jednu prednost; u slučaju svađe između susjeda, svatko nastavi pratiti satelitski tv program pomoću vlastite opreme, sa jednostavnim prespajanjem instalacije.

Cijena kompletnog prijemnog sistema ovisi o kvaliteti uređaja, proizvođaču i dodatnim mogućnostima koje se koriste po vlastitom izboru, npr. daljinsko pozicioniranje na različite satelite. Kao orijentaciona cijena za osnovnu konfiguraciju prijemnog uređaja uzima se 21000 dinara.

Ugradnja obiteljskih uređaja za prijem satelitskih tv programa ovisi o dostignutom nivou standarda i vlastitim informacijskim potrebama. Praćenje satelitskih tv programa povećati će poznavanje jezika i kulture naših gostiju, što za turističko podneblje u kojem živimo ima višestruku korist. Instalacija ovih uređaja po hotelima i drugim turističkim objektima povećati će kvalitet turističke ponude.

Nivijo Mužić

IN MEMORIAM ŽIVOT POKLONJEN OTOKU

Kasna otočka jesen na sumartinskom groblju bila je završnim scenarijem oproštaja sa velikim nemirom ovih prostora, sa doktoricom Felicitas Svobodom, umirovljenim liječnikom, vrlo čuvenom među starijim i srednjim generacijama. Liječnikom vremena kada je najviše ovisilo o znanju, snalažljivosti i neustrašivosti, u svakodnevnoj borbi za zdravlje i živote ljudi na pučini, daleko od velikih i opremljenih bolnica i ekipa specijalista. Toga dana, 9. prosinca 1989. sakupilo se na malološinjском posljednjem počivalištu lijepi broj znalaca, prijatelja, štovalaca pokojnice da i svojim prisustvom svjedoče o ugledu i važnosti života i djela Čovjeka koji je sve svoje osobno pretpostavio zajedničkom cilju, unapređenja i promicanja zdravstvene zaštite na ovim otocima. Uz pogrebne zvukove limene glazbe, nakon svjetskog obreda, od pokojne doktorice oprostili su se Trivić Svetozar ispred radnih ljudi Doma zdravlja »Dr. Dinko Kozulić« iz Malog Lošinja, a u ime svih otočana govorio je riječi posljednjeg pozdrava predsjednik Skupštine općine Cres-Lošinj Sokolić Julijano, koji je između ostalog, naveo:

»Nekad i u nemogućim medicinskim uvjetima svojim je moralom, snalažljivošću i stručnošću, znala povratiti nadu i zdravlje a uvijek se borila kao lavica do posljednje nade, do zadnjeg daha. Tako je svojim primjerom udahнула ljubav i samopouzdanje mnogim mladim liječnicima, koji su sticali prva iskustva.

Student i diplomant bečkog medicinskog fakulteta, liječnik slavonskih ravnic, borac 40. udarne divizije narodnooslobodilačke vojske, doktorica Felicitas bila je angažirani društveni radnik, rodoljub, nosilac brojnih odlikovanja i priznanja. Duha poduzetnog i nemirnog, uvijek u pokretu, aktivna i vedra, žustra i odlučna, ostavila je brojne tragove svojeg temperamentnog karaktera. Sve do najpoznije dobi, praktično do zadnjeg dana svoga bogatog i do vrha ispunjenog života.

Srećom je, usprkos nepatvorenoj skromnosti velikih ljudi, ostavila neprocjenjivo svjedočanstvo svojih zgnusnutih uspomena u knjižnici Zavičajne biblioteke »Moji otok«, gdje se mogu naći mnogi zanimljivi podaci o njenom radu na našim otocima od dolaska prije četrdeset godina do smrti u osamdesetčetvrtogodišnjosti. Za kraj jedan citat iz tih uspomena: »Mislim da se predajem svojim otočanima, njihovoj čestitosti i ljubavi koju su mi pokazali onda kada su me zavaljeli«.

Mislim da se predajemo i svi mi koji se, još jednom od srca, iskreno i samozatajno, klanjamo velikom djelu i nepresušnoj ljubavi koju je neštedimice dijelila od Belog i Dragozetića, do Punta križe, Osora i Nerezina, oba Lošinja, do Suska i Unija.

USKORO URBANISTIČKI PLANOVI PRED GRAĐANSTVOM

U SIJEČNJU ČETIRI PUP-a

Nazvali smo građevinsko-urbanistički odjel u Komitetu za privredu općine Cres-Lošinj i dobili slijedeću informaciju o izradi i usvajanju urbanističkih planova. Na slijedećoj redovnoj sjednici Skupštine općine Cres-Lošinj što se održava krajem prosinca 1989. godine (ovaj je članak napisan početkom prosinca) biti će usvojena dva kapitalna prostorna plana iz »Projekta Cres-Lošinj« (o čemu smo u više navrata izvještavali), a to su Generalni urbanistički plan Malog i Velikog Lošinja, te GUP Cres. Nakon što je izrađeno sedam znanstveno-stručnih studija kao podloge, te usvojen Prostorni plan općine, usvajanjem ovih generalnih urbanističkih planova završio bi se cjelovito osmišljen »Projekt Cres-Lošinj«. Nije zanemarena niti izrada provedbenih urbanističkih planova. Tako se u siječnju iduće godine planira javna rasprava za slijedeće planove: PUP »Skladišno-servisna zona Mali Lošinj«, PUP »Porozina«, a ujedno se planira razmatranje osnovne koncepcije PUP-a »Centar – M. Lošinj«, PUP-a »Škverić-Privlaka-Runjica«, koji čine cjelinu te će se izlagati i usvajati zajedno. U toku su pripremni radovi za izradu slijedećih provedbenih urbanističkih planova: PUP »Kimen-Cres«, PUP »Valun«, PUP »Unije«, PUP »Veli Lošinj«.

Kao što se vidi iz navedenog, puno ima planova koji su zacrtani u programu izrade, iako ne sumnjamo da će se naći i po koji nezadovoljni stanovnik neke mjesne zajednice koja nije za sada obuhvaćena. U našem redovnom budućem izvještavanju o izradi prostornih planskih dokumenata nadamo se da ćemo obradovati i te eventualne nezadovoljnike, a na vama je, dragi čitaoci, da se tokom javnog uvida i rasprave što aktivnije uključite, te svojim primjedbama omogućite izradu kvalitetnijih planova.

(r)

LOŠINJ U SVJETSKOM POMORSTVU (III)

III Kolumbovom rutom preko Atlantskog oceana

Među narodima na Atlantskom oceanu, koji su pokušali da upoznaju prostranstva pučine koja je bila ispred njihovih zemalja. Portugalci zauzimaju posebno mjesto.

Međutim, još je prisutna Homerova misao, da je more koje je tu prisutno, prostrano i strašno da ga ptice ne mogu preletjeti u godinu dana. Ta misao odgovara predodžbi Grka, koji su vjerovali da je more – ocean beskrajna rijeka, što neprekidno teče oko ruba svijeta. Ta rijeka puna monstruoznih čudovišta, kao kotač vrti se oko zemlje i tu je kraj svega poznatog. Tko bi pokušao ploviti dalje, našao bi se u sve gušćem mraku i magli, dok na kraju ne bi doplovio do kaotičnog mjesta gdje se mješa more i nebo, gdje su vječne oluje i vrtlozi koji bi ga odveli u ždrijelo bezdana.

U to vrijeme pojavljuje se u Portugalu Kristof Kolumbo (rođen u Genovi u Italiji), koji je od mladosti u pomorstvu, koji svoja saznanja o pomorstvu dopunjuje pomorskim iskustvom Portugalaca, iskustvom s Atlantika. Prihvaća gledišta, da se putujući na zapad može stići na istok, odnosno u Kinu i Indiju. Njegova gledišta ne prihvaćaju Portugalci. Španjolski dvor ta gledišta prihvaća i oprema 3 broda te odlazi na putovanje iz luke Palos kod Huelve (Andaluzija, Španjolska) 3. 8. 1492. godine.

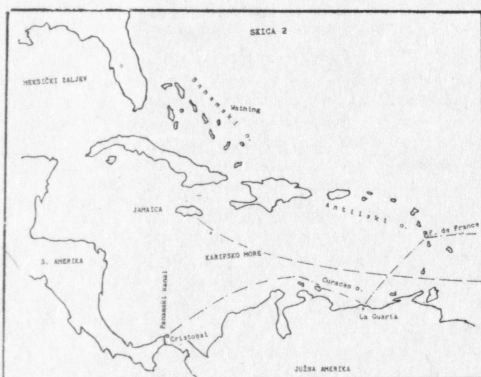
Ti brodovi, tipa karavele – jedrenjaci, prostraniji u odnosu na dotadašnje, mogu nositi veće količine hrane i vode, što im omogućuje da duže putuju morem.

Ruta jedrenjaka bila je usmjerena prema Kanarskim otocima – prema jugozapadu, a onda prema zapadu. Zašto je odabrana ta ruta?

Kolumbo koristi saznanja iz Portugala. U tom pravcu postoje stalne morske struje, izazvane vjetrovima – PASATI, a sastoji se iz tri dijela strujnog toka:

- izvorište, istočni vjetrovi su sa kontinenta, struja je usmjerena prema ekvatoru – Kanarska struja,
- srednji tok, struja se usmjeruje prema zapadu – Sjeverno ekvatorska struja,
- zapadni dio, pod utjecajem kopna, Antilskih otoka i Amerike – kopna, dio struje prema sjeveru (Antilska struja) i spaja se s Golskom strujom koja ide prema sjeveroistoku prema Islandu i sjevernoj obali Evrope a drugi dio prolazi između Antila i Južne Amerike u Karipsko more i Meksički zaljev – Karipska struja.

Te stalne struje okružuju Sargaško more (vidi skicu 1). Kolumbovi brodovi za 65 dana, do 12. 10. 1492. godine preplivili su Atlantik,

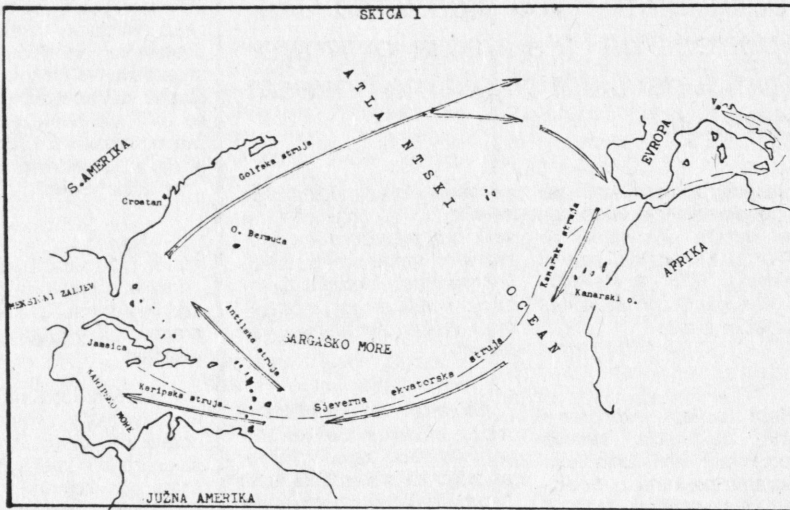
doplovili do Bahamskog otočja i plovili od otoka do otoka. Prvi otok na koji su pristali nazvali su San Salvador (Sv. Spasitelj) danas Wathing. Dio sklopa svih tih otoka nazvali su West Indija (Zapadna Indija) današnje Antilsko otočje. Kasnije je utvrđeno da nije otkrivena ni Indija, a ni Kina.

Prihvaćeno je, da je Kristof Kolumbo

otkrio Ameriku. Međutim, prelaz preko Atlantika izvršen je oko 1000. godine i to na potezu Sjeverna Evropa, Island, Grenland, obala Newfoundlanda (kopno Amerike). Taj prelaz nema veću povijesnu važnost.

U sva četiri putovanja preko Atlantika, Kolumbo je pronašao najpogodniji

Još ranije naš pisac Joža Horvat s četiri člana posade na »Besi« prošao je tu rutu na putu oko svijeta. On je s Kanarskog otočja (luka Hierro) do otoka Martinique (Antili) luka Fort de France preplivao za 22 dana Atlantski ocean (od 6. 12. do 28. 12. 1965. godine). Dotičući luke La Cuaira, Curacao (otok) te Cri-

smjer, prilagođen strujama i vjetrovima. U eri jedrenjaka to postaje glavni pravac putovanja iz Evrope za Ameriku.

Kasnije su postale rute jedrenjaka, ta ruta za istok – zapad, a sjevernija zapad – istok.

U prethodna dva nastavka »Lošinj u svjetskom pomorstvu« mogao sam istaći da su Lošinjani prvi s naše obale, a pod austrijskom zastavom oplovili Rt Horn i Rt Dobre Nade.

Ovaj put moram istaći, da su preko Atlantika prvi s naše obale, još sredinom XVI stoljeća Dubrovčani otpremili ekspediciju za Sjevernu Ameriku, ali im se izgubio trag. Izgubili su se među domaćim stanovništvom. Na tu ekspediciju podsjeća, da uz obale Sjeverne Karoline (SAD) postoji tjesnac Croatan Sound, a na njegovoj obali područje Croatan, na tom području postoje i čamci Croatan Sound Boat.

A Lošinjani? S manjim prekidima u XVIII stoljeću Lošinj je bio pod Mletačkom republikom do 1797. godine kad je Napoleon ukinuo Mletačku republiku. Normalno je da je u tom razdoblju pomorstvo Lošinja bilo povezano s Mlecima pa i izvjesno vrijeme kasnije. Tako je i kapetan Petar Budinić iz Velog Lošinja prvi lošinjski kapetan jedrenjakom »Santo Domenico« za mletačkog brodolaznika (Treves) 1784. godine plovio iz Mletaka – VENECIJA (V) do Jamajke, gdje je prodao prevezenu robu i s kupljenim proizvodima, sretno se povratio u Mletke. (Vidi skicu 1).

Pa i u novije vrijeme »ruta jedrenjaka« puna je raznih jedrilica, koje pokušavaju preplivati Atlantski ocean. Kao pomorski narod, a time i naši »pomorci« u tome učestvuju i imaju zapaženih uspjeha.

Među prvima, a možda preteča svih je i naš dubrovčanin Nikola Primorac, koji je 1869. godine za opkladu za 1000 funti, na čamcu »City od Ragusa«, s jednim mornareom preplivao Atlantski ocean za 92 dana, između Liverpoola – Boston – New York.

Povratno od zapada prema istoku trebalo je 38 dana.

Usporedio sam postignuto vrijeme, da potvrdim podobnost vjetrova i morskih struja. Naime, na ruti Liverpool – Boston išao je protiv a u povratku niz te morske vjetrove i struje.

A u novije vrijeme? Rutu jedrenjaka koristio je i HIR 3, koji se uz istočnu obalu Južne Amerike spustio do Rta Horn.

stobal na prilazu Panamskog kanala, vjerujem da je prvi pod jugoslavenskom zastavom na jedrilici obišao oko svijeta, a 29. 2. 1966. godine prošao kroz Panamski kanal iz Atlantskog u Tihni ocean (vidi skicu 2).

Zapisano je i o nagradama članovima posade koje su prve vidjele kopno nakon preplavlivanja oceana i to:

- u Kolumbovoj ekspediciji Rodrigues de Friana izigran je i nije dobio obećanu nagradu: svileni prsluk i 10000 zlatnika kraljice Izabele, ali je kapetan Beso »barba« Horvat nagradio člana posade Vladu Hrlića s dolarom i bocom vina.

Spomenuto Sargaško more ima svoje specifičnosti: Kolumbo u dnevniku je zapisao:

- da su nailazili na mnogo trave – alge koja pliva po moru, što dalje ta je trava bila sve gušća, povezana u prave otoke.

Zapažanja Jože Horvata su:

Galebovi, toliko prežderani da nisu mogli poletjeti. Dizali su se teško i odmah ponovno padali u more. Iznad njih neprestano su kružili drugi galebovi kao da ih čuvaju i drže im stražu.

To more bogato je uz algu, i ostalom različitom faunom, spužvama, racima, a potjecala je od jedinstvene biljke »sargaco«, po čemu i more, kasnije nazvaše Sargaško more.

To more je jedinstveno područje gdje se mrijeste ribe. Na dubini od oko 6000 m, gdje je stalna temperatura 16-17°C, na području sjeveroistočno od Antila mrijeste se američka i evropska jegulja. Čudan je put evropske jegulje, odnosno i naše jadranske. Spolno zrele jegulje na putu do mrestilišta nošene morskim strujom iz Sredozemnog mora ulaze u Kanarsku struju dolaze do mrestilišta, stare jegulje ugibaju, a mlade nakon 3 godine nošene Golskom strujom migriraju prema Evropi, a naše jadranske jegulje kroz Gibraltar dolaze u Sredozemno i Jadransko more, odnosno u Neretvu, Bojanu, Crni Drim do Skadarskog, Ohridskog jezera i Hutovog blata. Stanovnici naše općine se sjećaju da je jegulja bilo i u našem Vranskom jezeru! Taj se ciklus stalno ponavlja.

Slavni pomorci koristili su brodove sljedećih veličina.

Kolumbov komandni brod:
Jedrenjak »Santa Marija« karavela s 3 jarbola, dužine 23,6 m, širine 7,9 m, visina 3,8 m, sa 105 t.

Jedrenjak, »Santo Domenico«, koka trgovačko-ratni brod s 3 jarbola.

»Besa« krstaš, dužina 14,80, širina 4,10, visina 1,77, (62 KS), 41 KW.

Čamac »City od Ragusa« dužine 6,09, širine 1,82, visine 0,82 m.

Pripremio: Josip Matak

(Slijedi nastavak IV Izlaz u Evropu)

IN MEMORIAM – IVANKA POPOVIĆ rod. OPATIĆ

NEIZBRISIV TRAG JEDNOG ŽIVOTA

Šestoga prosinca su u gradu Cresu dvije pogrebne povorke slijedile jedna drugu. Najprije je svoj životni krug zatvorila IVANKA POPOVIĆ rod. OPATIĆ, a onda smo ispratili i JURA SUŠIĆA. Oba lika sačuvati ćemo u trajnom spomenu, jer su svojim životom i djelom ostavili svijetlu uspomenu na najbolje tradicije creskih pregaoca i rodoljuba, starih korijena i neugasivog optimizma i marljivosti.

IVANKA POPOVIĆ rođena OPATIĆ pripada slavnoj plejadi creskih hrvatskih učiteljica, koje su ostavile neizbrisiv trag u povijesti naših otoka po svojem čuvenom patriotizmu i stradalništvu, čime su ponijele veliki teret borbe za osvješćivanje naroda i njegovo opredjeljenje u teškim iskušenjima koje je povijest nosila ovim krajevima. Ivanka je rođena u Cresu 1898. godine i prvu je službu nastupila u MALOM LOŠINJU, da bi dolaskom talijanske vojske krajem 1918. bila od talijanaša protjerana sa ostalim hrvatskim uglednicima u progonstvo i konfinaciju daleko od svog zavičaja. S njom su bile proganjane i Purić Nikica udata Ceković, Kaštelan Jakica (zvana Minervica), Dujmović Antica udata De Prato i Purić Gašpara udata Marčac, sve pokojne.

te učiteljice nisu više mogle raditi u Cresu, već su se razmislile po Jugoslaviji i tako je Ivanka službovala u Strumici u Makedoniji, u Čačku, Gornjem Milanovcu, Prijepolju, Užicu i Zagrebu, gdje je umirovljena i umrla.

Poslije oslobođenja naših otoka i sjedinjenja sa matičnom domovinom Ivanka je svake godine posjećivala svoj zavičajni otok i mjesto rođenja. Njena posljednja želja da bude pokopana u zemlju svojih predaka na creskom groblju je udovoljena, pa tako njen grob postaje svojevrsnim spomenikom ovoga kraja.

Nakon okupacije ovih krajeva i dolaskom pod talijansku upravu,

IN MEMORIAM – JURE SUŠIĆ

ZAHVALA ZA TRAJNO ZADUŽENJE

Jure SUŠIĆ rođen je u Cresu 3. VIII 1911. godine, gdje je proveo svoj životni i radni vijek. Rodoljub i marljiv radnik odmah po oslobođenju otoka i grada Cresa uključuje se u nove tokove obnove i društvenopolitičkog i ekonomskog uređenja. Na prvim izborima u slobodi 1945. godine izabran je za predsjednika Gradskog Narodnooslobodilačkog odbora Cresa, a onda je postavljen za povjerenika za rad i radne odnose Kotarskog Narodnog odbora Cres – Lošinj. Vremena nisu laka i od svakog pojedinca očekuje se maksimalni napor u izvršavanju često i neugodnih zadataka koje je pokojnik uspješno izvršavao.

Kasnije je preuzeo dužnost predsjednika Mjesnog ureda u Cresu, da bi 1. V 1959. bio imenovan direktorom Tvornice ribljih konzervi PLAVICA. Prije svog umirovljenja 1971. godine bio je i rukovoditeljem Komunalne radne organizacije u Cresu.

Tako je čitav život Jure Sušić posvetio rodnom kraju i time trajno zadužio svoj zavičaj i ovu društvenopolitičku zajednicu na čemu mu je zahvalio biranim riječima oproštaja predsjednik Skupštine općine Cres-Lošinj Julijano Sokolić u prisustvu brojnih sugrađana koji su došli na posljednji ispraćaj.

POVODOM KONCERTA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE

Kulturnih sadržaja – cijelu godinu

Posljednju godinu kulturni život našeg mjesta doista je živnuo i kako je netko već primijetio, nismo više »kulturna provincija« koja živi od 6 do 10 mjeseci, odnosno od predsezona do postsezona. Želja nam je da, što, nastupima renomiranih umjetnika svjetskog glasa, kulturnih profesionalaca, tako i amatera a naročito nastupima i trudom najmanjih, kulturno se nadgrađujemo cijelu godinu.

Prilikom koncerta učenika Osnovne muzičke škole u velikoj dvorani Narodnog Sveučilišta u Malom Lošinju 20. 12. 1989. godine roditelji i zainteresirani mogli su ponovno uživati u malim skladbama, velikih skladatelja, a koje su izvodile male, neke više, a neke manje vješte ručice.

Dvorana je iznenadila svojom bjelinom i jednostavnošću, podij s klavirom i nenametljivo uza zid postavljen ukrasni stol, na kojem su bila mala iznenađenja za male i one malo veće sudionike koncerta, učinio je da zaboravimo staro i tmurno i osjećamo se vrlo ugodno sa željom da ponovno svratimo.

Zbor Osnovne muzičke škole, koji je izveo dvije skladbe, bio je na nivou bilo kojeg zbora nekog većeg grada.

Djeca slušači, malo suviše glasni za koncentraciju nastupajućih, nastavkom ovakvih i sličnih koncerata za sigurno će se pomalo učiti glazbenoj i kazališnoj kulturi.

VESNA MARKOVINA

**INTIMNI
ZAPIS
OTOČANINA
(DALMATINSKOG)**

MASLINI U POHODE

Vrijedni Cresani dohđili su do svojih maslinjaka pješice, poneki na tovarčiću, a ubrani su plod nosili kući na leđima svi oni koji nisu imali svog vjernog pratioca magarčića – tu plemenitu, vrijednu i skromnu životinju, priraslu našem kršu i našem težaku.

Puno sam se premišljao da li da idem u posjet prijatelju Anti u Cres da bi s njim bio jedan dan u branju maslina.

MASLINE, po domaću ULIKA, vjekovno stablo naših kamenjara, majka našeg otočkog težaka, vočka uljarica, koja mu nikada nije okrenula leđa, ponosna, prkosna, srasla s otočkim kršom, ponosno nam se nudi puna roda, samo da dođemo i da je oberemo.

Krenem tako jednog ponedjeljka ujutro prema Cresu. Tamo me dočeka moj prijatelj Ante, razdragano što sam ipak došao unatoč hladnom jutru. Krenusmo malim plastičnim čamcem prema drugoj strani uvale Cres na predjel zvan Družica.

Čudno – ime se podudara s jednim predjelom na mom rodnom školju gdje mi otac imao, a njegovi nasljednici i sada to posjeduju, lijepu ogradu maslinika sa poljskom kućicom u sredini. Sve me to na trenutak vratilo u djetinjstvo, tako da mi dolazak ovdje postade blizak.

Vežemo čamac, iskrčamo ono malo prtljage od kojih su najteže i najvrijednije bile dvije jutane tende (prostirke) i za kratko vrijeme penjanja i preskakivanja ogradica i gromače stignemo na parcelu gdje ćemo brati masline. Kad smo stigli, okrećem se unaokolo i gledam tamne masline pune roda. Zovu da im priđeš i da ih obereš. Čudim se i pitam. Kako ovdje, baš na Cresu, masline su još tako pristupačne i privlačne, nenapuštene. Sve oko maslinjaci, dosta čisto ispod stabala, a nije puno maslina ni otpalo

premda smo već u prosincu. Postavismo tende ispod stabla. Ante se popne na stablo, uzme konopčić, pilu i neke male ručne grabljice od plastične mase. Kada se popeo na maslinu ogledava je, odložio posmatra i pilom skida grane, a nakon tog kratkog rituala, privlači si rodne grane i pažljivo ih, češljajući tim malim grabljicama, skida plodove. Pridružim se prebiraču grana koje je isplilo i čistim ih od plodova.

Eto barem masline, ja kojeg je maslina odgojila, a koji nisam brao masline preko četrdesetak godina. Dalmatinac školjar (otočanin) sa prijateljem Slavoncem koji po meni nema pojma ni o maslini, a kamoli o njenom branju, uzgajanju i slično.

Koristimo te male grabljice ili kako ih naši Cresani zovu, petine per ingrumar olive, veoma praktični komadići alata kojeg proizvode Talijani i prodaju u Trstu za 800 lira komad. Praktičan i prikladan za branje maslina.

Mnogo osporavani Josip Kremenić – bivši direktor Opće poljoprivredne zadruge Cres, sada u mirovini, na neki sudbinski način vezao je MASLINU i OVČU, baš onda kad su zahvaljujući TETRAPAKU mnogi napustili i MASLINU i OVČU, podređujući sve industrijalizaciji, pa nažalost čak i naš otočki kamenjar.

Ta naša dobra ovčica pasući, zaštitila je maslinu, čisteći oko nje, gnojila ju je, štiti je drugujući s njom, spašavajući je tako od njenih neprijatelja borova, drača i kupina, koji se nesmetano razvijaju i bujaju u pitomim obradacima. Tamo gdje nije bilo društva OVČE s MASLINOM, masline su zarasle u korov i drač ili su propale ili propadaju.

Maštajući tako o maslini uljarici koja je od pamtvijeka hraniteljica otočkog težaka i o ovci njenom vjernom pratiocu, razmišljam o Cresanima. Vrijedni su to ljudi, koji uporno danima, odlaze rano ujutro ovih hladnih zimskih dana iz toplih kuhinja. Neki autom, neki čamcem, neki pješice do obližnjih maslinjaka. Sakupljaju to veliko blago, donose ih doma, čiste ih, peru i namažu u morsku vodu. Čuvaju ih i njeguju dok ne dođe na njih red, pa da ih odvezu u uljaru i da tek onda vide djelo svog velikog truda, kada se smežurane zrele tamnomodre masline pretvore u zlatno ulje.

U predahu sakupljanja maslina pogled puca unaokolo. Od Družice prema Pišću (Pisek) gdje Cresani imaju svoje okućnice u lijepo njegovanim vrtovima (a o to-

D. Skvorc – Masline

me jednom drugom prilikom) – sve uokolo grada Cres, koliko to oko može doseći, zamišljam i preko, prema sjeverozapadu do Svetoga Blaža – pusti maslinici, a s druge strane pozadi Družice prema Valunu uz more do Svetoga Petra i Baranove Drage, još su bolji i plodniji.

Koliko će samo ostati neobranih maslina na ovom području?

Ove je godine maslina dobro ponijela, vrijedni Cresani pobiru je koliko mogu, ali urodilo je toliko da se sve neće moći sakupiti, tako da će puno uljaka propasti, kako kažu domaći ljudi – velika je to šteta. Šteta je da se maslinovo ulje ne može sakupiti, a samo treba brati, taj zlatni plod majke masline sakupljati, a ulje ne samo što je kao masnoca neophodna u ljudskoj prehrani, već su ga naši stari koristili i za lijek.

Ranije su vrijedni Cresani mukotrpno dohđili do svojih maslinjaka pješice, poneki na tovarčiću, a ubrani plod nosili su kući na leđima svi oni koji nisu imali vjernog pratioca magarčića, tu plemenitu, vrijednu i skromnu životinju priraslu našem kršu i našem težaku. Priča se da su neki imali tako privrženog magarčića koji samo što nije znao govoriti, ali o tome drugom prilikom, jer i o njemu ima puno anegdota. Sada zahvaljujući urbanizaciji i velikim komunalnim objektima (vodovod i ceste) moguće je bliže prići maslinicima uokolo Cres. Još kad bi se organiziralo pročišćavanje puteva i staza uz maslinjake, mogli bi se još više koristiti mali trak-

tori koje već imaju naši težaci. Valjalo bi i o tome razmisliti.

Dan se približava kraju, vrijeme je cijeli dan bilo sunčano, a na moru bonaca. Pokušavamo završiti i treće stablo.

Pokupili smo naš skromni prtljag, natovarili na leđa masline i čamcem došli u Cres.

Zadovoljan, što sam proveo jedan lijep i ugodan dan u branju maslina, krenuo sam put Velog Lošinja. Sve me je to podsjetilo na dane moje mladosti. Sjetio sam se mnogih, sada napuštenih maslinjaka. Padne mi na pamet pomisao da još ima staraca na našim kamenitim školjima, koji uz svijeću i poneku čašu domaćeg vina promiču sjećanja kroz svoje glave o prohujalim vremenima kada su se na Cresu, i ne samo na Cresu već i u drugim mjestima cresko-lošinskog arhipelaga, punile kamenice zeleno-žutim zlatom, plodom od uljaka.

Vremena su prošla, maslinjaci propali, zarasli kupinom, trnjem i borovinom i svakojakim drugim žbunjem, a stara iznemogla ruka ne može im prići da ih zaštiti od te pošasti. A niti ovaca nema svugdje da zaštite maslinu, svoju suputnicu.

Vrijeme tako prolazi, a nama ostaje pjesma sjećanja –

MASLINA JE NEOBRANA,
NEMA KOJE DA JE BERE.
PUSTILA SE ZEMLJI GRANA,
SLOMIT ĆE SE OD NEVERE.

Ante Raijević

D. Sučić-Mornarić – Ružice Tramuntane

ZAPIS SA NEDAVNO ODRŽANE REDOVNE SKUPŠTINE SD »UDICA«

DA BI ULOVIO – UZGOJI!

– Sportski ribolovci iz Malog Lošinja pokrenuli akciju permanentnog poribljavanja mora plemenitom priobalnom ribom

Nosioci Sportskog društva »Udica« iz Malog Lošinja na nedavno održanoj redovnoj skupštini još jednom su zadržali duhom, baš kao pred 30 godina, kad su uveli tada jedva zamislivo natjecanje podvodnih sportskih ribolovaca u praznične novogodišnje dane. Ovaj put su inicirali i temeljito raspravili originalne aktivnosti spašavanja života riba u moru i to ne samo proklamacijama, nego vrlo konkretno.

SD »Udica« je svoju ideju u sferi ekološke zaštite čovjekove okoline započela još 1985. godine. Tada je dr Emin Teskeredžić, poznat i kao stručnjak za marikulturu i kao podvodni ribolovac, u uvali Čikat pustio u more 80.000 mladih lubena (brancina). Uspjeh poribljavanja mora bio je zaista neizvjestan. No, proteklih godina, a osobito tri godine kasnije, opažen je osjetno povećan broj ulovljenih mladih primjeraka lubena duljine 25-30 cm. Ovaj rezultat bio je dovoljan razlog za pokretanje trajne akcije, permanentnog poribljavanja Jadrana plemenitom priobalnom ribom (lubena, škarpića, šarag, orada), koja se danas može uzgojiti bez većih problema umjetnim putem po želji naručioca i pustiti u more na mjestu i u vrijeme koje priznati stručnjaci za tu problematiku odrede kao optimalne. Na taj bi se način more organizirano obogatilo plemenitom ribom, a mjestimično bi se stvorili i prirodni parkovi, oaze ili rezervati kakvi već postoje u svijetu u kojima se ne bi smjelo ribariti baš nikakvim sredstvima.

Konačni cilj ove divne ideje nije samo materijalna korist, nego i edukativna, promjena odnosa i pristupa prema moru, pa se poznati slogan »tko maže, taj vozi« sada može proširiti i modificirati: »tko poribljava, taj ima«. U okviru te zamisli upućen je zahtjev Skupštini općine Cres-Lošinj, da ona bude prva u njezinom ostvarenju i to donošenjem odluke po kojoj bi se od svih sredstava ostvarenih »iz mora« odvajalo po 10% i ulagalo u fond za poribljavanje.

Prijedlog »Udice« se ne odnosi samo na akva-

torij Lošinja i Cres, želi ga se proširiti na cijelo jadransko područje, pa se očekuje, da se u tu neobičajenu ali aktualnu akciju uključe i druge priobalne i obalne općine. Naime, bez podrške ostalih, akcija poribljavanja ne bi postigla potpun uspjeh. No, očekuje se da iznesenu ideju objeručke prihvate društveno-političke, a i privredne strukture, pa se čak razmišlja i o međunarodnoj suradnji na iznešenoj osnovi.

OKRUGLI STOL O PORIBLJAVANJU MORA

Ozbilnost akcije potvrđuje zakazana otvorena rasprava o toj problematici, koja je upriličena za 28. prosinca u vrijeme održavanja tradicionalnih novogodišnjih natjecanja u podvodnom ribolovu. Očekuju se članovi Komisije UNESCO-a za ekologiju, svjetske federacije za sportski ribolov (CMAS), jugoslavenske federacije za sportski ribolov, proizvođači riblje mladi s naše obale, kao i predstavnici federacija koje se tradicionalno natječu na novogodišnjem kupu, dakle predstavnici Italije, Francuske, Španije, Bugarske i drugih. Pokrovitelj ovog svjetskog okruglog stola je Skupština općine Cres-Lošinj, a stručni prilog dati će eksperti Centra za istraživanje mora Instituta »Ruđer Bošković«.

SLABOSTI OTKLONITI ŠTO PRIJE

Na skupštini se govorilo i o činjenicama koje zabrinjavaju. »Udica« broji »na papiru« više od 350 članova, ali u društveno korisnom pogledu aktivnih je znatno manje. Na žalost, čak većina koristi članstvo u »Udici« samo da bi mogli slobodno ribariti. Tradicionalne manifestacije i druženja ribolovaca kao što su »arbnada« i »lignjada« su u krizi baš zbog slabog odaziva članstva,

pa je u raspravi ocijenjeno, da bi trebalo obavezati sve članove da nastupe najmanje jednom godišnje na svakom od tih društvenih ribarenja.

Kritički se osvrnulo i na praksu da se dozvole za udicarenje u općinskim organima uprave mogu dobiti jeftinije nego u sportskom društvu, a trebalo bi biti obrnuto.

Konstatirano je da »Lošinjka plovidba«, koja inače svestrano pomaže akcije »Udice«, u sklopu poslova vezanih za upravljanje lukama i lučicama, pri pražnjenju glavne luke za potrebe komercijalnog turizma ubrza rješavanje pitanja vezanih za izgradnju vezova namjenjenih građanima Lošinja, nezamjenjivih barkariola na novogodišnjim svjetskim smotrama podvodnih ribolovaca, koji se teško mire s činjenicom, da moraju napustiti svoje vezove koje su redovno plaćali u centru grada i uzeti nove na udaljenim pozicijama.

ZADRŽATI VISOKU RAZINU

Lošinjka »Udica« je i do sada prednjačila radom i zapaženim rezultatima, pa uživa ugled ne samo u gradu (koji je redovno pomogao sve akcije ovog svojeg društva, osobito za Novu godinu), nego i šire.

Na sportskom planu istakli su se podvodni ribolovci Franko Busanić (pojedinačno 5. mjesto na prvenstvu države) i Klaudio Toić (pojedinačno sedmi), koji su ove 1989. godine opet »ulovili« titulu ekipnih državnih prvaka. S ponosom se govori i o podvodnim snimateljima, koji spadaju u sam vrh republičke kvalitete.

Dodajmo da je izabrano novo predsjedništvo društva. Odgovorna dužnost predsjednika povjeren je dugogodišnjem sportskom ribolovcu dipl. ing. Mariu Hofmanu, a tajnikom je izabran dipl. pravnik Steno Vidulić, predstavnik mlade ambiciozne generacije.

Josip LULIĆ

IZ RADA ŠAHOVSKOG KLUBA
»CRES-LOŠINJ«

TIRKAJLA BRZOPOTEZNI PRVAK

I. Tirkajla uvjerljivo »najbrži« u 1989. godini
II. Ilić novi prvokategorik

Završeno je VII. pojedinačno brzopotezno prvenstvo Šahovskog kluba »Cres-Lošinj«. Pobjednik je prvi puta u svojoj karijeri, ali više nego zasluženo i uvjerljivo, mladi 27. godišnji majstorski kandidat BORIS TIRKAJLA koji je ovaj naslov osigurao mnogo prije posljednjeg (dvanaestog) ovogodišnjeg turnira. Dobrim finišem drugo mjesto pripalo je majstorskom kandidatu TOMISLAVU MATKOVIĆU, dok je treći nedavno prerano preminuli prvokategorik DARKO FAJDIĆ koji na žalost nije došao u priliku da svojem uspješnom druženju sa drvenim figurama na 64 polja doda još jedan vrijedan uspjeh. Donekle je podbacio prošlogodišnji prvak PURIĆ osvajanjem četvrtog mjesta, a najveći uspjeh postigao je sada već prvokategorik NE-DJELJKO ILIĆ koji je od anonimnog novajilje u klub prošle godine dogurao do šahiste s kojim klub ubuduće može ozbiljno računati.

Konačni poredak za 1989. godinu:
1) Boris Tirkajla (mk) 39 (od 40 mogućih), 2) Tomislav Matković (mk) 26, 3)

Darko Fajdić (I) 22, 4) Gašpar Purić (I) 21, 5) Zarko Novak (mk) 18, 6) Ante Brkjačić (mk) 15, 7) Nedjeljko Ilić (I) 13, 8) Davor Golek (I) 6, 9) Boris Tomić (III) 1 bod, a 10-24) F. Knezić, A. Maričević, Vukelić, Muškardin, Rakić, Pole, Zdihan, Francisković, Orlić, Brzac, Wegemann, Aljić, Brkjačić, Rotim i Imširović bez bodova.

Već godinama u vrijeme praznika Dana Republike po nekoliko cresko-lošinjskih šahista nastupi na tradicionalnom pojedinačnom radničkom prvenstvu Hrvatske. Tako su nedavno u Puli nastupili Nedjeljko Ilić, Frančesko Knezić i Boris Tomić. Najviše uspjeha imao je Ilić koji je postigao 5 1/2 bodova (iz 9 partija) i osvojio prvu kategoriju. Knezić je sakupio 4 1/2, a Tomić 3 boda.

IN MEMORIAM

DARIO FAJDIĆ (1953 – 1989)

Prerano, kada to nitko nije mogao ni slutiti, otišao je iz naše sredine DARKO FAJDIĆ, dugogodišnji član prve momčadi ŠK »Cres-Lošinj«. Teška i okrutna bolest zaustavila ga je u naponu snage i prekinula život ovog svima znanog dobroćudnog »vječnog mladića«. Kada je pred punih 20 godina kao srednjoškolar počeo svoje druženje sa šahom bilo je jasno da se radi o izrazito talentiranom mladiću. Premalo odigranih jakih turnira u životu nije dopustilo Fajdiću da uz svoje ime zabilježi više od skromne prve kategorije. Mogao je i trebao postići znatno, znatno više. Njegova stolica za pločom ostala je tako prazna, a u našem klubu zauvijek je ostala jedna praznina koju nitko i nikada neće moći popuniti. Vječno će nedostajati njegov nepopravljivi optimizam koji je toliko puta pomogao klupskim drugovima da postignu i više nego se u datom trenutku moglo. Na zadnjem ispraćaju okupili su se gotovo svi lošinjski šahisti s kojima se tokom dva desetljeća družio, a na njegov vječni tih dom položili su vijenac odujući tako posljednju poštu dragom drugu.

G. P.

RIJEČKA BANKA

POSLOVNA JEDINICA MALI LOŠINJ

koristite naše usluge

- u Malom Lošinj, Obala maršala Tita 4, tel. 862-107
- u Cresu, Đure Salaja 8, tel. 871-248
- u Nerezinama, Obala JNA 3 tel. 865-140
- u Velom Lošinj, VI. Nazora 1, tel. 866-191

OTOČKI
VJESNIK

List SSRNH Općina Cres – Lošinj
Izdavač: Narodno sveučilište Mali Lošinj

Uređuje: Redakcijski kolegij
Glavni i odgovorni urednik: Ivan Katalin

Otočki vjesnik je oslobođen osnovnog poreza na promet mišljenjem Sekretarijata za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu SR Hrvatske br. 5785/1 – 1979. od 20. srpnja

Adresa redakcije: Narodno sveučilište Ul. Vladimira Gortana 35
Tel. (051) 861-173

Žiro račun: (NARODNO SVEUČILIŠTE) 33870-603-2603
List izlazi mjesečno

Priprema za štampu »Brodski list i Radio Brod« Slavonski Brod
Tehnički urednik: Ostoja Šajić
Štampa: Grafičko poduzeće »Plamen« Slavonski Brod

JUBILARNO 30. LOŠINJSKO MEĐUNARODNO NOVOGODIŠNJE NATJECANJE U PODVODNOM RIBOLOVU

Tri puta Talijani prvi

Na natjecanju u konkurenciji za novogodišnji kup gradova nastupio rekordan broj momčadi – čak 79 iz devet zemalja.

Jubilarno 30. lošinjsko novogodišnje natjecanje u podvodnom ribolovu, što je po tradiciji održano na ispraćaju stare godine, završilo je uspjehom podvodnih ribolovaca Italije. Na završnoj svečanosti proglašena pobjednika s dodjelom trofeja i nagrada svirana je samo himna Italije. Podvodni ribolovci Italije pobjednici su u sve tri konkurencije: Kupu zemalja, Evro-afričkom kupu i Kupu gradova, čime su samo potvrdili visoku klasu i svjetsku dominaciju u ovom sportu.

Sa dva druga mjesta u Kupu zemalja i Kupu gradova i za naše ribolovce se može reći da su ostvarili vrijedne rezultate. Šteta je što su zbog nedovoljnog broja nastupa u Evro-afričkom kupu ostali bez plasmana.

Protjeklo jubilarno natjecanje ostao će zapamćeno i po rekordnom broju sudionika. U natjecanju za Novogodišnji kup gradova nastupilo je čak 79 momčadi (158 ribolovaca) iz devet zemalja, osim Španjolske, koja je u posljednji trenutak otkazala dolazak.

Na natjecanju prvoga dana, 29. prosinca, u konkurenciji za 25. zimski kup zemalja, odnosno završnom natjecanju 11. evro-afričkog kupa nastupile su reprezentacije devet zemalja: Alžira, Bugarske, Francuske, Grčke, Italije, Monaka, SSSR-a, Turske i Jugoslavije. Lovilo se uz jugozapadnu obalu otoka Lošinja pod vrlo povoljnim uvjetima. Sunčano vrijeme uz lagani sjeverni vjetar, temperatura zraka oko 10 stupnjeva Celzija, a mora oko 15, omogućavali su vrlo povoljne uvjete za lov.

Od ukupno 23 ribolovca koliko ih je sudjelovalo u natjecanju osam je bilo bez ulova među kojima su bili i takvi majstori kao što su Talijan Bardi i Francuz Ehret, najuspješniji ribolovci u Malom Lošinj na natjecanjima prošlih godina. Bez ulova su ostale reprezentacije Grčke i Alžira. Iako sa samo dva ribolovca treći rezultat imala je reprezentacija Monaka što je njihov veliki uspjeh, posebno što su bolji i od Francuza.

Rezultati natjecanja za 25. kup zemalja u Malom Lošinj nisu imali značajnog utjecaja na konačni poredak u ovogodišnjem natjecanju za 11. evro-afrički kup. Talijani su potvrdili uvjerljivu pobjedu, petu u ovom natjecanju, a drugo i treće mjesto zadržale su reprezentacije Španjolske i Francuske. Najbolje rezultate, pojedinačno, na natjecanju u Malom Lošinj ostvario je naš debitant u reprezentaciji – član Jastoga iz Trogira Neven Rajić. Drugi po vrijednosti ulova rezultat imao je reprezentativac Italije Nicolo Riolo, a treći drugi talijanski reprezentativac aktuelni svjetski prvak Renzo Mazzarri.

moglo se izdvojiti sedam najuspješnijih momčadi čiji će konačni redoslijed kao i pobjednika utvrditi vaga.

Razlike su bile minimalne, a pobjednik je bio poznat tek poslije posljednjeg vaganja ribe ekipe Sarajeva. Stoga je oduševljenje i slavlje talijanskih podvodnih ribolovaca (Nicolo Riolo i Antonio Piras), članova momčadi iz Firenze, potpuno razumljivo kada su ostali na prvome mjestu.

Mnogo razloga za slavlje imao je Riolo jer je ovim uspjehom uz onaj iz prvoga dana natjecanja u Kupu zemalja postao neslužbeno najuspješniji natjecatelj u Malom Lošinj. Iako im je prvo mjesto izmaklo tek za nekoliko grama (270) članovi momčadi Sarajeva (Sadik Pašić i Nebojša Derković) imaju itekako razloga za slavlje i zadovoljstvo, jer biti drugi na ovakvom natjecanju sigurno je do sada njihov najveći uspjeh, ravan pobjedi.

Na treće mjesto plasirala se momčad Monaka čime je potvrđena njihova odlična kvaliteta iz natjecanja Kupa zemalja.

Četvrto mjesto momčadi Trogira (Marin Palada i Neven Rajić) također je veliki uspjeh a koji je Rajića uz Talijana Riola uvrstio u najuspješnije sudionike proteklih natjecanja.

Od naših momčadi još treba istaći 7. mjesto Nerezina, 8. Rijeke i 9. Unije a dobre rezultate ostvarili su 14. Komiža, 15. Split i 19. Mali Lošinj.

Uspjeh svih momčadi je tim veći ako se zna da je najbolji plasman bugarske momčadi 17. mjesto, Francuske 23., a SSSR-a 48., te da su čak 23 momčadi ostale bez ulova.

Po običaju natjecanje je zaključeno završnom svečanosti na staru godinu na kojoj su najuspješnijima dodijeljeni trofeji i nagrade. Još jednom je potvrđeno da otok Lošinj s punim pravom nosi epitet otoka podvodnog ribolova i svjetskog središta ovoga sporta, a na to će od ove godine podsjećati i spomenik »Podvodni ribolovac s ribom« postavljen u centru Maloga Lošinja.

REZULTATI – 25. NOVOGODIŠNJI KUP ZEMALJA: 1. Italija (Riolo, Mazzarri, Bardi) 16 120 bodova, 2. Jugoslavije (Rajić, Zanki, Fiorentin) 12 570, 3. Monako (Deville, Debrenne) 9 460, 4. Francuska (Romano, Pons, Ehret) 7 690, 5. Turska 4 870, 6. SSSR 4 003, 7. Bugarska 2 513, 8-9. Grčka i Alžir bez bodova.

11. EVRO-AFRIČKI KUP: 1. Italija 48, 2. Španjolska 42, 3. Francuska 37, 4. Bugarska 30, 5. Grčka 29, 6. Turska 24, 7. V. Britanija 16.

Još su sudjelovali u natjecanju a ostali bez plasmana Jugoslavija, Monako, Poljska, Portugal, SSSR, Alžir,

Drugoga dana na natjecanju u konkurenciji za 29. novogodišnji kup gradova nastupio je rekordan broj momčadi – čak 79 iz devet zemalja. Po običaju, najviše ih je iz Italije 41 i Jugoslavije 30. Uvjeti za natjecanje bili su bolji nego prvoga dana, skoro optimalni. I lovilo se na jugozapadnoj obali otoka Cresa (Punta Križa) koje je poznato kao bogato ribom pa se očekivao i takav ulov. Međutim, ulov je bio tek prosječan. Odmah po završetku četverosatnog natjecanja i dolaska ribolovaca na matični brod »Marina« po količini ulova

(zbog malog broja nastupa).

29. NOVOGODIŠNJI KUP GRADOVA: 1. Firenza (Riolo, Piras) 12 420, 2. Sarajevo (Pašić, Derković) 12 130, 3. Monako (Debrenne, Deville) 11 620, 4. Trogir (Palada, Rajić) 11 570, 5. Genova (Kappucciati, Bacigalupo) 11 010, 6. Isolda d'Elba (Mazzarri, Bardi) 10 950, 7. Nerezine (Francisković, Gulan) 9 990, 8. Rijeka (Sabljic, Reinić) 7 380, 9. Unije (Marin, Nikolić) 6 820, 10. Reggio Emilia (Ruozzi, Sponsiello) 6 340.

Ante ŠOLIĆ